

SLOVENSKI

vestnik

Letnik XVII.

Celovec, petek, 16. november 1962

Štev. 46 (1070)

Koroški Slovenci smo za neodvisno in nevtrarno Avstrijo

Samo še dva dni je do usodne odločitve, pred katero je tokrat postavljeno avstrijsko ljudstvo — do parlamentarnih volitev 18. 1. m. Tudi koroški Slovenci se bomo kot lojalni in odgovorni državljani udeležili te demokratske borbe za bodoče politično vodstvo v državi.

Po svojem družbenem, socialnem in gospodarskem sestavu pripadniki srednjega kmečkega in delavskega sloja smo se samostojno, prostovoljno in zavestno odločili za podporo Socialistične stranke, ki združuje v svojih vrstah večino avstrijskega delovnega ljudstva, in za podporo socialističnih sil sploh. K temu nas ni usmerjal le naravni čut povezanosti z delovnimi ljudmi, marveč so nas vodili tudi izkušnje in spoznanja iz naše težke zgodovine, da smo bili za konservativno meščansko in gosposko družbo vedno le raja, katero so varali z lepimi besedami o križanski pravici in resnici ter z vero ob volitvah, potem pa ta gospoda ni poznala več ne križanske pravice, ne resnice in ne vere, še najmanj pa slovenske kmečke in delavske raje, ki ji je dala svoje glasove.

Kako sicer bi se bilo moglo zgoditi, da smo koroški Slovenci ves čas, že v monarhiji in potem v prvi republiki, ko so ti krogi vladali in smo jih vedno podpirali, le nazadovani in zgubljeni. Sele v borbi za življenje in smrt, v izseljeniških taboriščih, kacetih in v partizanski borbi smo potem spoznali, kje in kod mora biti naše mesto. In to težko, s krvjo in trpljenjem pridobljeno spoznanje ne more varati! To spoznanje pa nam narekuje potreba čim bolj čvrste vključitve v splošno družbeno in državno dogajanje v najtesnejši povezanosti z delovnimi ljudmi, s katerimi nas družijo življenjski interesi kruha in obstoja.

Za te interese pa v bistvu gre tudi pri teh volitvah! Le-tih seveda ne smemo gledati zgolj iz naše majhne vaške okolice, marveč iz velike perspektive svetovnega dogajanja sploh. Kakor je namreč svet z gigantnim razvojem znanosti in tehnike postal majhen, tako dobivajo na drugi strani tudi majhni, lokalni problemi v svetovnem dogajanju svojo drugačno podobo in zlasti tudi drugačni pomen. In tako gledano so tudi naši — gospodarski, kulturni in nacionalni — problemi tesno povezani na primer z vprašanji avstrijske nevtarnosti in evropske gospodarske integracije. V različnem gledanju na te za našo državo in njen nadaljnji razvoj, ja obstoj, med ÖVP in SPÖ pa je bistvo nedeljske odločitve.

Ostri napadi s strani ÖVP na zunanjo politiko ministra Kreiskega in na „Österrückigkeit“ SPÖ to najbolj jasno potrjujejo. Za današnje ÖVP je nevtarnost očitno le legitimacija za hujskanje proti Vzhodu, evropska gospodarska integracija pa zaleteljena in težko pričakovana čim tesnejša povezava z Zahodno Nemčijo. Zlasti v zadnjem vprašanju med ÖVP in FPÖ ni razlike in kam FPÖ v resnici stoji in teži, ni dvoma. Če torej dr. Schleizer danes ugovarja, da je z ozirom na podzavljeno gospodarstvo Avstrije baje bliže Jugoslaviji kot Švici, potem s tem izraža samo svoje nezadovoljstvo, da prav to podzavljeno gospodarstvo že brani Avstrijo pred popolno gospodarsko odvisnostjo od Zahoda in zlasti od Zahodne Nemčije. Dr. Schleizer namreč zavestno zamoči, koliko privatnega kapitala je že v tujih in predvsem v zahodnonemških rokah. Po tej statistiki bi namreč moral povedati, da smo že bliže Zahodni Nemčiji kot Avstriji samil! To gospod Schleizer zavestno zamoči, ker mu očitno prija. Kaj vendar pomeni gospodarska odvisnost, in še posebej od Nemčije, pa smo že enkrat krhavo občutili s tako imenovano „1000-Mark-Sperre“. Da je ob premočni gospodarski odvisnosti tudi „nevtarnost“ le še farsa, je prav tako dejstvo.

Nočemo trditi, da bi bila ÖVP tega mnenja, brez dvoma pa je njeno današnje vodstvo. Obrazov Raaba in Figla, ki so ju pri zadnjih volitvah slavili kot tvorca avstrijske svobode in neodvisnosti ter garanta nevtarnosti, tokrat ni več videti na ÖVP-jevskih plakatih. Sedaj ÖVP-lepake krasijo čisto drugi obrazi in ni več govora o „garantih avstrijske neodvisnosti in nevtarnosti“, marveč le še govora o čim prejšnji vključitvi v EWG, o kateri pravijo njeni predstavniki sami, da se njenega političnega značaja ne da ločiti od njenih gospodarskih ciljev, in je govora o „nevtarnosti“, v kateri ne smemo izgledovati“. Kdor tu ne vidi, kam v resnici vodi pot reformerjev ÖVP, ki so odstranili Raaba in Figla, je slepi

Koroški Slovenci vemo, kam je že enkrat združila vsa Avstrija kljub vsej propagandi o strahotah komunizma in Vzhoda, ki jo danes ÖVP spet širi in propagira na vseh koncih in krajih. Po tej propagandi pa ni prišel komunizem, marveč je zaradi izključitve delavskih množic od državnega vodstva na koncu prišla najbolj krvava, nacistična diktatura z vsemi težkimi posledicami za vse avstrijsko ljudstvo in še posebej za nas koroške Slovence.

Zato koroški Slovenci ne bomo ponovno naselili tej propagandi, marveč bomo podprli stranko, ki edina more preprečiti to nevarno pot ljudsko-strankarskih reformerjev — Socialistično stranko Avstrije!

Socialistično priznanje našemu kulturnemu in prosvetnemu delu ...

Prišel sem k vam, moji ljubi slovenski sodeželani, da se vam v imenu dežele zahvalim za kulturno delo, ki ste ga v zadnjih petih desetletjih opravili na tem ozemlju. Vem, da tišči časi niso bili lahki. Bili so trdi in so zahtevali žrtve od nas vseh, pa naj pripadamo katerikoli narodnostni skupini. Mislimo in smo danes zelo ponosni, ko lahko rečemo, da te žrtve vendar niso bile zaman, saj so nas privedle naprej in kvišku, predvsem pa so imele na sebi nekaj dobrega: prispevale so h temu, da smo se naučili boljšega medsebojnega razumevanja in smo spoznali, da smo kljub različnim jezikom vendar ena velika skupnost.

Mislim, da se res lahko veselite, ko ste se zbrali danes tukaj v Bilčovsu, da slovesno in praznično obhajate pidesetletni jubilej te kulturne organizacije z vsemi, ki tukaj živijo in delajo ter s svojim trdim delom prispevajo k ohranitvi socialnega in političnega mira v deželi. V času, ko prodira človeški duh v vesolje, je še posebno potrebno, da odstranimo nasprotstva in ovire, ki so postavljene človeškemu spoznanju, in da si preko teh ovir sežemo v roke, kot to zahteva od nas čas, v katerem živimo.

Če se vam zahvaljujem za kulturno delo, ki ste ga kot slovenski sodeželani opravili v tem delu Koroške, potem to priložnost tudi izkoristim, da vam, moji ljubi sodeželani, tudi za bodočnost želim prav veliko uspeha. Naj bi vas tudi drugo polstoletje hranilo notranje krepke, da bi dosegli cilj, ki ste si ga zastavili in da bi predvsem doraščajoči mladini posredovali to, kar so njeni očetnje v minuli dobi doprinesli za obstoj in narodnost.

Iz govora deželnega glavarja Wedeniga ob 50-letnici SPD „Bilka“ v Bilčovsu 16. 9. 1962

... našim prizadevanjem na gospodarskem področju ...

Devetdeset let obstoja najstarejše kmečke kreditne zadruge Avstrije dokazuje razgledanost naših slovenskih sodeželanov. Ob tej priložnosti vam izrekam v imenu dežele Koroške najprisanjšo čestitko. S tem je za vsakogar dokazano, da je uvidenost o pomenu zadružne samopomoči na Koroškem in ravno v tem predelu dežele zelo stara in da bi si to lahko marsikdo jemal za zgled. Prav načela, ki so vodila naše predhodnike in starejše med vami in ki so krepila njihove nasiednike in današnjo generacijo, da so vzdržali kljub velikim in težkim razmeram, ki smo jih morali premostiti, dokazujejo, da je v skupnem prizadevanju mogoče najti pot naprej ter zavarovati in graditi minejšo bodočnost sebi in skupnosti.

Teh načel se drži tudi koroška deželna politika v letih po drugi svetovni vojni. Načela naše deželne politike so v kratek naslednja: posredovati socialno varnost, služiti kulturnemu napredku in krepiti našo gospodarsko moč. Pri tem pa je — in to moramo spoznati in se h temu priznati — najvišja zapoved, ohraniti in zavarovati socialni in nacionalni mir v deželi. Sporazumno sožitje vseh koroških delovnih ljudi je pri tem glavna zapoved in poseben pogoj. Temu hočemo tudi v bodoče posvetiti vse sile in napraviti vse, da nastopimo proti nestrpnosti preteklosti in proti slehernemu šovinizmu v naši deželi, saj to so sile, ki so konec konca spravile našo deželo na rob prepada. Tudi v naprej velja, da je treba našim z domovino povezanim ljudem v bodoče prihraniti čase, ki so privedli do bede, vojne in brezdomstva. Rane preteklosti hočemo zaceliti z našim skupnim prizadevanjem.

Vaše delo v vaši stari in, kakor mislim, vedno mladi organizaciji lahko mnogim služi za zgled. Naše skupno prizadevanje, naše skupno delo bo tudi v bodoče — o tem sem prepričan — rodilo uspehe. Vaši organizaciji ter njenim funkcionarjem in članom želim tudi v bodoče obilo uspehov na vseh področjih. To služi nam vsem in to služi naši domovini Koroški.

Iz govora deželnega svetnika Sime ob 90-letnici Hranilnice in posojilnice v Št. Jakobu v Rožu 4. 11. 1962

... ter našim žrtvam doprinešenim v boju proti nacizmu

Dan izselitve naših slovenskih deželanov po nacifašizmu je bil gotovo ena najbolj temnih točk v zgodovini naše domovine. Mirni ljudje so bili pregnani in izgnani iz podedovane domovine samo zaradi tega, ker jih je rodila slovenska mati. Sovražstvo ter preziranje pravice in človeškega dostojanstva so slavili orgije. Vsi, ki so si še ohranili žarek človekoljubja in pravičnosti, so se zgrozili ob tem početju in dogajanju.

Koroški Slovenci so avstrijski državljani ter so kot taki za svojo avstrijsko in koroško domovino resnično doprinesli velike žrtve. Vsi, ki smo prestali in preživeli ta čas in ki smo pogosto tudi sami bili njegove žrtve, se le z grozo spominjamo teh časov. In če smo ta strašni čas tudi preživeli in morali pretrpeti vse strahote, potem po končanem intermezzu le nismo pozabili, da je nadaljnje življenje možno samo v dobrem prijateljstvu z vsemi, ki so preživeli ta čas.

Če sem prišel k vam kot deželni glavar Koroške, potem zato, ker ste tudi vi zupani mojemu varstvu in se kot sodobnik teh časov, ki smo jih preživeli, trudim s pametno politiko v deželi graditi mostove med ljudmi, ki živijo v tej deželi, med slovenskimi in nemškimi deželani. Mislim, da se je ta politika dobro obnesla in da bomo s tako politiko grozote tistega časa, ki smo jih morali skupno prestati, lažje pozabili in bomo skupno delali na gradnji nove sreče, dežele in domovine, ki naj bo vsem neosporavan obstoj in v kateri se bomo vsi počutili srečno in dobro.

Tako vse svobodoljubno ljudstvo naše dežele sodoživlja spominski dan, ki ga prajejate za ljudi, ki pripadajo vaši narodnostni skupini. In žrtve, ki ste jih doprinesli, ste doprinesli tudi za nas in je bila to skupna žrtve, kot vidimo in upoštevamo ob današnjem spominu. Naj bi nas v bodoče ničesar več ne ločilo naj bi spoznali, da si le v skupnosti moremo ohraniti dobrine svobode, pravice in človeškega dostojanstva.

Iz govora deželnega glavarja Wedeniga ob 20-letnici izseljevanja koroških Slovencev v Celovcu 14. 4. 1962

Koroški Slovenci! V nedeljo bomo tudi mi kot lojalni državljani naše avstrijske domovine z glasovnico soodločali o njeni bodočnosti. Pri tem se zavedamo, da je našega zaupanja vredna le stranka, ki priznava naše kulturno in gospodarsko delo ter naše žrtve ki smo jih doprinesli v najhujših dneh naše zgodovine. Zato naša odločitev ne bo težka: glasovali bomo za listo 2

Socialistično stranko Avstrije!

Tako volite pravilno!

Papeževo odlikovanje za ministra dr. Kreiskega

Papež Janez XXIII. je odlikoval zunanjo ministra dr. Kreiskega z Velikim križem Pijevega reda in s tem visokim odlikovanjem priznal njegove zasluge za sklenitev konkordata, to se pravi nove državne pogodbe med Avstrijo in Vatikanom.

S tem se je znova izkazalo, da so gotovi ljudje, kot pravi znan pregovor, »bolj papeški kot papež sam«. Še ni dolgo tega, ko je visok predstavnik ÖVP skušal loviti naše ljudi na svojo fmanico prav s krilatico o »nekrščanskih« socialistih. Komu je zdaj več verjeti: ali papežu, ki je »nekrščanskega« socialista počastil z visokim odlikovanjem, ali ÖVP-jevskim propagandistom, ki se na lovu za glasovi poslužujejo skrajno neokusnih metod? Mislimo pa, da o tem vprašanju ni treba posebej razmišljati, kajti koroški Slovenci nismo tako primitivni in nerazgledni, za kakršne nas očitno gledajo getov gospodje pri ÖVP.

Socialisti napredujejo tudi v Zahodni Nemčiji

Zadnje nedeljo so bile v zahodnonemški pokrajini Hessen deželnozbornske volitve, pri katerih so socialdemokrati zabeležili lepo zmago, medtem ko je Adenauerjeva stranka utrpela občuten poraz. SPD je dobila 50,9 % glasov (pri lanskoletnih državnozbornskih volitvah 42,9 %), CDU 28,8 % (lani 34,9 %), FDP 9,5 % (15,2 %) in BHE 6,3 % (4,1 %). S tem so si socialdemokrati pridobili 3 nove mandate in bodo imeli v novou deželnem zboru s svojimi 51 mandati absolutno večino. CDU je od svojih dasedanjih 32 mandatov zgubila 4 in bo odslej imela v deželnem zboru le 28 zastopnikov.

Komentarji o izidu volitev v deželi Hessen soglašajo v tem, da se je velika večina prebivalstva izrekla proti sedanji politiki Adenauerjevega režima, ki se vedno bolj poslužuje metod nasilja, da bi se obdržal na oblasti.

Občinske volitve v Italiji

V 266 italijanskih občinah so bile zadnje nedeljo in ponedeljek upravne volitve, katerih izid kaže, da ljudstvo v veliki večini odobrava sedanjo politiko tako imenovane levega centra. Pri volitvah so namreč v glavnem pridobile liste stranke, ki podpirajo sedanjo italijansko vlado.

Posebno jasno se to vidi pri volilnih rezultatih v Trstu, kjer bodo imele stranke levega centra večino 31 glasov od skupno 60. Seveda pa je pri volitvah v Trstu zanimiv tudi še drug problem: vprašanje tamkajšnje slovenske narodnostne skupine. Pri teh volitvah je prvič nastopila ena sama slovenska lista, ki je napram zadnjim volitvam pridobila okoli dva tisoč glasov, medtem ko je mnogo tržaških Slovencev glasovalo za napredne stranke, zlasti za Socialistično stranko Italije, katera je v primerjavi z občinskimi volitvami leta 1958 pridobila za več kot šest tisoč glasov.

V novem tržaškem občinskem svetu bodo imele posamezne stranke naslednje število svetovalcev: krščanski demokrati 21 (doslej 23), komunisti 13 (14), socialdemokrati 5 (4), socialisti 4 (2), liberalci 5 (2), fašisti 8 (9) itd. Slovenska lista je tudi tokrat dobila 1 mandat.

Zboljšanje naših življenskih pogojev ni prišlo samo od sebe

Nihče, tudi najbolj trdovratni in zapeti pristaši konservativnih krogov ne more zanikati, da je bil v zadnjih 17 letih na gospodarskem in socialnem področju v naši državi dosežen velik napredek. Ne le, da v letih po drugi svetovni vojni narašča kupna moč kmečkih in delavskih družin, v teh letih so se bistveno izboljšali tudi življenski pogoji družin starih in onemoglih delavcev. V teh letih pa je družba oz. država prevzela na svoje rame tudi skrb za olajšanje življenskih pogojev starih kmetov in kmetice ter obrtnikov in njihovih družin. Vsaka družina v državi pa je postala deležna otroških dohodkov. Skratka: Vsem slojem prebivalstva je zagotovljena socialna varnost, kot je generacije pred nami nikakor niso bile deležne.

Kako je bilo — recimo — pred 25 leti? Gospodarska kriza povsod in na vsakem koraku. Tovarne, ki so večinoma delale le še po 4 do 6 ur na dan, so ena za drugo ustavljale obratovanje. Obrtna dejavnost je bila na tleh, nihče ni gradil stanovanj, šol, itd. Na kmetih je bilo mnogokrat denarja komaj za sol. Živina, prašiči, krompir in les niso imeli vrednosti; neredko pa niso našli drugega odjemalca kot sodniškega eksekutorja, ki je neumljeno iztiraval davke. Medtem ko so šle kmetije in obrtne posesti ena za drugo na boben, se je armada družin brezposelnih delavcev po deželi iz dneva v dan preživljala v vedno večjo bedo in revščino.

Tako je bilo pred 25 leti. — Takrat je v Avstriji dikiral avstrofašistični heimwehrovski režim Dollfussa, Schuschniga in Starchemberga, v katerem so bili tudi sedanji vodilni predstavniki ÖVP na vodilnih in odločilnih mestih. Takrat ni bilo parlamenta in pri volitvah ne strank na izbiro, da bi jih ljudstvo volilo. Ob armadi brezposelnih je naraščala armada pripornikov v avstrijskih koncentracijskih taboriščih, ki so jo sestavljali demokrati, kateri niso hoteli kloniti pred nasiljem Heimwehra in Sturmsharen, ki se je potem 1938 čez noč spremenilo v nacistično nasilje. Takrat v Avstriji socialisti niso imeli besede in vpliva, njihova stranka in vse druge demokratične stranke pa so bile razpuščene.

Šele odkar so socialisti v vladi, se je pričelo življenje boljšati

V naši državi še zdaleka niso rešeni vsi gospodarski in socialni problemi, toda delo in zaslužek ima vsak, ki hoče delati. Industrija in obrt delata na polnih turah, ob robu mest ter industrijskih in turističnih središč rastejo nova naselja in tudi kmečka vas spreminja svojo nekdanjo podobo zaostalosti. Tudi kmečke vasice in naselja dobivajo nova stanovanjska in gospodarska poslopja, tudi do njih prihajajo ceste ali vsaj zložna tovarna pot ter elektrika.

Vsega tega napredka postajamo v zadnjem času deležni tudi na desetletja zanemarjenem

in zaradi tega zaostalem južnem Koroškem. Tudi pri nas so se pričele postopoma stvari obračati na boljše, odkar so socialisti v vladi predložili tako imenovani dopolnilni program za obnovo.

Ta splošni gospodarski in socialni vzpon ima svoje korenine v socialističnih zasnovah načrtnega gospodarjenja, v spoznanju, da je šilling toliko vreden, kolikor je mogoče z njim producirati in postaviti blaga na trg ter ga spraviti v denar, v spoznanju, da mora tudi delovni človek biti udeležen na ustvarjenih dobrinah in ne le veliki podjetniki in njihove družbe. Načrtno gospodarjenje je prineslo koristi obrtniku in podjetniku enako kot delavcu pa tudi kmetu ni pustilo ob strani. Zagotovilo mu ni le zanesljiv odkup temveč tudi enotno ceno za mle-

ko, krušno žito in piščance, s katero pri sodobni proizvodnji lahko krije proizvodne stroške.

Proti načrtnemu gospodarjenju se vsa leta najbolj zaletava ÖVP, ki pa ga hkrati, kjer le more, propagandistično in dejansko obrača v svoj prid. Tipičen primer je tako imenovani »zeleni načrt« za kmetijstvo, ki omogoča, da dobijo veliki velike kredite in subvencije, mali pa male ali sploh nobenih. Najbolji dokaz za pravi odnos ÖVP do kmeta daje primer, da je kmetijsko ministrstvo, kjer gospodarji ÖVP, brez socialistov pred kratkim dodelilo 7 veleposesnikom z več desetisoč hektarjev zemlje 21 milijonov šilingov pocenjenih kreditov, medtem ko je bilo letos za 300.000 kmetij na razpolago komaj okoli 600 milijonov pocenjenih kreditov.

Kakor je ÖVP proti načrtnemu gospodarjenju, tako je bila proti otroškimi dokladam za vse družine, proti uvedbi starostne rente za kmete in obrtnike in tako je proti splošnemu bolniškemu zavarovanju kmečkih in obrtniških družin. ÖVP je proti socialni varnosti delovnih ljudi na vasi in v tovarni, je proti udeležnosti delovnih ljudi na vasi in v tovarni na ustvarjenih gospodarskih dobrinah.

ÖVP je predstavnica industrijskega, trgovskega in bančnega velekapitala in kapitalnih družb

zato je kmečki ljudje ter delavske in obrtniške družine ne morejo voliti in ji dati zupanja. Vsi vemo, da so se v državi obrnile

stvari na boljše šele od takrat, odkar v vladi sodelujejo socialisti, zato bomo v nedeljo

vsi volili Socialistično stranko Avstrije - listo 2

Kljub vsemu: Dejstva ostanejo dejstva

Sonderdruck der Volkszeitung An eine Wohnpartei!

TAGESZEITUNG FÜR KÄRNTEN UND OSTTIROL

Verlag: Klagensfurt, Mittwoch, den 25. September 1958

ÖVP verlangt: Sprachenzwang muß ganz verschwinden

Volkspartei begrüßt ersten Erfolg ihres jahrelangen Kampfes für die freie Elternentscheidung — Nur die Annahme des Drimmelschen Schulgesetzes kann ein Chaos im Minderheitenschulwesen verhindern — Erklärung der Kärntner ÖVP

Klagenfurt, 23. September (ÖZ). Der jahrelange alte und harte Kampf der Kärntner Volkspartei, des Grenzlandvereines und der Elternvereinigungen um die freie Elternentscheidung über die Unterrichtssprache in den seit 1945 durch die sozialistische Zwangsverordnung terrorisierten Schulen Südkärntens hat seinen ersten Erfolg gebracht. Während bei durch starrs Erleid die unheilbar gewordenen Schulverordnungen durchführbar sind, dem sturheitsten Diktator der Bevölkerung endlich Rechnung tragen müssen. Er war zurecht, im Erlaubnis freie Elternentscheidung endlich zu ermöglichen, für die die ÖVP Kompromisse geknüpft hat. Diese Kapitulation der Linien ist im Kampf um die freie Entscheidung über die Unterrichtssprache gerade ein Meilenstein, die beweist, wie haltbar die sozialistische Haltung in der Südkärntner Schulfrage geworden ist. Die Landesparlamentarier der Österreichischen Volkspartei hat heute zur neuen Lage im Kampf um die Freiheit der Schule in Südkärnten nachfolgende Erklärung beschlossen:

„Seit Jahren kämpft die Österreichische Volkspartei gegen den undemokratischen Sprachenzwang in den Schulen des gemischtsprachigen Gebietes Kärnten. Die ÖVP unterstützt die Bevölkerung in ihrem Wunsch nach freier Entscheidung bezüglich der Unterrichtssprache an den Volk- und Hauptschulen Südkärntens. Die ÖVP ist sich bewusst, dass die Entscheidung über die Unterrichtssprache ein zentraler Punkt der Erziehungsbereitschaft ist, hat es selbst dem bisherigen Widerstand der SPÖ gegen diese Bestimmungen im Drimmelschen Schulgesetz den Boden entzogen.“

Die Volkspartei fordert daher die SPÖ in aller Öffentlichkeit auf, zu beweisen, daß es sich bei den Worten Wiederaufbau des Rechtes der Erziehungsbereitschaft um eine erste Umkehr der sozialistischen Haltung in der Südkärntner Schulfrage handelt. Sie kann den Beweis durch nichts leichter und schneller erbringen als durch ihre Zustimmung zu dem im Parlament liegenden Drimmelschen Schulgesetz. Dieser Gesetzesentwurf bringt für alle Eltern des gemischtsprachigen Gebietes die volle Entscheidungsfreiheit, während der

Unterrichtssprache selbst erachtet werden dürfen. Die Volkspartei erblickt in dieser Angelegenheit das Elterntrecht als einen klaren Erfolg ihrer ständigen unerschütterlichen Forderung für die freie Entscheidung der Elternschaft, gleichgültig welcher Nationalität sie angehört, aber auch einen Erfolg der Elternvereinigungen, die in den letzten Wochen energisch für diese Rechte der Elternschaft gekämpft haben.

Später die Volkspartei begrüßt, daß wenigstens endlich einen wesentlichen Grundatz der ÖVP offen anzuerkennen muß, so wenig befriedigt sie der Versuch, im Wege eines rechtlich bindenden unratigen Erlausses einen provisorischen Zustand zu schaffen, der über kurz oder lang das schon jetzt bestehende Chaos im unheilvollsten Schulgesetz in die Irre führen würde.

Die nachfolgende Erklärung unter der Bezeichnung „Erklärung der Kärntner ÖVP“

Ko je bila leta 1958 na pritisk nacionalističnih krogov ÖVP in FPÖ z odlokom deželnega šolskega sveta odpravljena uredba o dvojezičnem šolstvu na Koroškem in s tem zadel hud udarec koroškim Slovincem na šolskem področju ter hkrati udarec mirnemu sožitju obeh narodov v deželi, so zmagoslavno zakričali tisti, ki so ta udarec sistematično pripravljali že več let in ga končno izsilili s protizakonitimi šolskimi štrajki. Glasilo Koroške ÖVP — Volkszeitung — je to „zmago“ proslavilo s posebno izdajo, v kateri je bilo jasno povedano, kdo se je boril proti dvojezični šoli.

Koroški Slovinci! Ali moremo oddati glasove za stranko, ki je v odpravi dvojezičnega šolstva slavila svojo „zmago“! Ali smemo zaupati ljudem, ki so svoj „uspeh“ dosegli s tem, da danes po zaslugi Drimmlovskega šolskega zakona več kot polovica naših otrok ni več deležna pouka v materinem jeziku!

Dejstva namreč ostanejo dejstva, kot je tudi dejstvo, da ustanovitev slovenske gimnazije nikakor ni „evropsko dejanje“ nekega posameznika, marveč — kot je svoječasno zapisalo tudi glasilo Narodnega sveta koroških Slovincov Naš tednik-Kronika — le „izpolnitev ene izmed obveznosti“, ki jih je Avstrija prevzela s podpisom državne pogodbe!

Naš tednik Kronika

kulturno · politično glasilo · svetovnih in domačih dogodkov

LETO XII, ŠTEVILKA 46. CELOVEC, DNE 17. NOVEMBRA 1960. CENA 2 — ŠILINGA

Nur einer Verpflichtung nachgekommen! Predstavniki koroških Slovincov pri ministru dr. Kreislerem

POŠIROKEM SVETU

DUNAJ. — Zadnji ponedeljek, 12. novembra, je bila obletnica proglasitve prve avstrijske republike leta 1918. Kakor vsako leto so predstavniki Socialistične stranke in posameznih socialističnih organizacij ob tej priložnosti položili vence pred Spomenik republike na Dunaju. Dunajska socialistična mladina pa je imela spominsko svečanost, na kateri je poudarila svoje priznanje k republikanski ureditvi Avstrije in k demokraciji.

LONDON. — Medtem ko je Amerika svoje sedanje atomske poskuse v atmosferi že zaključila in je konec sedanje poskusne serije napovedala za konec novembra tudi Sovjetska zveza, pa hoče Velika Britanija s podobnimi poskusi šele začeti. Britanski obrambni minister Thornycroft je namreč že dni napovedal, da pripravlja Velika Britanija jedrske poskuse, ker to „zahtevajo vojaški vzroki“.

STRASSBURG. — Evropska komisija za človekove pravice bo 20. novembra na zahtevo Avstrije ponovno proučila sodniško obravnavo, na kateri je bila leta 1956 skupina mladih južnih Tirolcev obsojena zaradi umora nekega italijanskega carinika. Avstrija je v tej zvezi obtožila Italijo krivite osnovnih človekovih pravic.

BONN. — Pred sodiščem v Bonnu se je pred dnevi začel proces proti skupini uslužbencev bivšega nacističnega taborišča Kulmbach pri Poznaju na Poljskem. Obtoženi nacistični krvniki so obdolženi umora na več kot 170.000 Židov iz Poljske, Avstrije in Nemčije. Sedanji proces je doslej največja sodniška obravnavna pred nemškimi sodišči zaradi množičnih umorov v času nacizma.

SANA. — Predsednik jemenske republike general Salal je obdolžil Veliko Britanijo, da kuje zaroto proti sedanjemu režimu v Jemenu, ker pošilja z omejitvami, ki jih nadzoruje, intervencioniste na jemensko ozemlje. V Sani so pred dnevi podpisali sporazum o vzajemni obrambi med Jemnom in Združeno arabsko republiko. Sporazum določa, da bo vsak napad na eno izmed obeh držav pomenil tudi napad na drugo državo.

NEW YORK. — V političnem odboru Generalne skupščine OZN, kjer je v toku razprava o razorožitvi, je predstavnik Brazilije predložil osnutek resolucije, ki zahteva, da je treba Latinsko Ameriko razglasiti za brezatomsko cono. Cejlonski predstavnik pa je predlagal, naj bi Amerika, Sovjetska zveza in Velika Britanija prostovoljno zmanjšale svoje vojaške izdatke in skupnem znesku ene milijarde dolarjev in s temi sredstvi pomagale razvijajočim se državam.

DZAKARTA. — Podpredsednik indonezijske vlade general Nasution je izjavil, da mora Indonezija ostati izven spopadov, ki so rezultat boja med blokoma, in mora aktivno vplivati na odstranjevanje vojne nevarnosti. Iz Indonezije je prejšnji teden odpovala na Zahodni Iran prva skupina prosvetnih delavcev, ki se bo bojevala proti nepismenosti med prebivalstvom dežele, katera je bila dolga leta pod holandsko kolonialno upravo.

ALŽIR. — Predsednik alžirske vlade Ben Bela je napovedal, da bo država prevzela v svoje roke velika posestva, da bi jih izkoristila v dobro vseh. Te besede pomenijo prvo napoved o naravi planirane kmetijske reforme. Poleg tega namerava država prevzeti 500 tovarn, ki so bile doslej v rokah Evropejcev. Prav tako je v Alžiriji trenutno v teku kolektivizacija zapuščeni posestev evropskih kolonistov, na katerih vlada sedaj naseljuje kmečke družine, da bi obdelovale zemljo na zadržni osnovi. V Alžiriji je namreč že v začetku oktobra začel veljati zakon, na podlagi katerega lahko država prevzame upravo nad vsemi zapuščeni posestvi.

PARIZ. — Generalna konferenca UNESCO je na eni zadnjih sej v navzočnosti predstavnikov vseh včlanjenih držav sprejela Ugando kot 112 članico te organizacije. Na konferenci je prišlo spet do upravičene zahteve po sprejemu LR Kitajske v UNESCO, vendar je Amerika s pomočjo svojih privržencev spet zavrnila tozadevni predlog in tako omogočila, da bo predstavnik Čangajkovega režima na Formozji še naprej predstavljal Kitajsko v svetovni organizaciji za prosveto in znanost, kot to po milosti Amerike dela tudi v OZN.

LIUBLJANA. — Na podlagi sporazuma med Avstrijo in Jugoslavijo o sodelovanju na področju elektrogospodarstva je Elektrogospodarska skupnost Slovenije ponovno začela izvažati električno energijo v Avstrijo. Dnevno izvažata iz dravskih elektrarn po daljnovidno Dravograd—Labad okoli 360.000 kWh, skupno pa se je Avstrija obvezala prevzeti v novembru in decembru tega leta 17 milijonov kWh. To sodelovanje traja že od leta 1951 in je Jugoslavija dobavila Avstriji presežke električne energije v vrednosti treh milijonov dolarjev.

DAR ES SALAM. — Po dokončnih rezultatih prvih volitev predsednika republike Tanganjike je Julius Nierere dobil 1.123.533 glasov, medtem ko je bilo za njegovega protikandidata Mtenova oddanih le 24.279 glasov. Nierere je s tem postal prvi predsednik te neodvisne afriške republike, ki bo razglasila svojo neodvisnost 9. decembra.

DUNAJ. — Na nekem volilnem zborovanju je predsednik avstrijske sindikalne zveze Olah zavzel stališče tudi do vloge, ki so jo današnji voditelji ÖVP igrali v letih pred nacizmom. Kdo je bil, ki je uničil svobodo v Avstriji in kdo je kot prvi v Avstriji uvedil koncentracijska taborišča, je dejal predsednik Olah. Toda socialisti so bili kljub temu pripravljani, da se s tistimi, kateri so jih nekoč zapirali, vsedajo za skupno mizo, ker so si moč obeh političnih taborov v nacističnih taboriščih prisegli, da nikdar več ne bodo dovolili, da bi prišlo do razdora in državljanske vojne. Zato socialisti vedno poudarjajo, da so pripravljani potegniti črto pod preteklost, ker hočejo v sodelovanju ustvarjati kaj boljšega, v čemer vidijo najlepši spomin na svoje žrtve.

Kako bomo volili?

Za državnozbornske volitve 18. novembra 1962 veljajo uradne glasovnice, na katerih so navedene vse stranke oz. volilne skupine, ki so postavile svoje mandate. Konkretno so to po naslednjem vrstnem redu: 1. ÖVP — Österreichische Volkspartei, 2. SPÖ — Sozialistische Partei Österreichs, 3. FPÖ — Freiheitliche Partei Österreichs, 4. KLS — Kommunisten und Linksozialisten, 5. EFP — Europäische föderalistische Partei Österreichs.

Vsak volilni upravičenec dobi ob prihodu na volišče od predsednika volilne komisije izročeno glasovnico in prazno kuverto. V volilni celici mora stranko, za katero hoče oddati svoj glas, vidno označiti s tem, da prekriža krog, ki je napisan pred imenom določene stranke [torej prečrtamo krog ob številki 2]. Nato vložimo glasovnico v kuverto in le-to zaprtjo odda predsedniku volilne komisije; s tem je opravil svojo dolžnost in volišče spet lahko zapusti.

Ker je za izid volitev in s tem za bodočnost nas vseh lahko odločilen vsak posamezni glas, je naša dolžnost, da se vsi brez izjeme poslužimo volilne pravice in tako kot lojalni državljani sodelujemo pri oblikovanju bodočega razvoja naše domovine. Zato ne nasedajmo tistim, ki pravijo, da volitve niso važne; predvsem pa se ne pustimo zavesti od onih, ki nas poznajo samo takrat, ko se potegujejo za naše glasove. Izkažimo zupanje le tisti stranki, katera edina se tudi v volilnem proglasu priznava k obveznostim do manjšin in ki tudi dejansko priznava naša kulturna in gospodarska prizadevanja ter spoštuje žrtve koroških Slovincov.

Ni lenih učencev V celovškem Mestnem gledališču:

Ni lenih učencev — tako vsaj menijo strokovnjaki francoskega medicinsko-pedagoškega inštituta. Ta je testiral 1000 fantov in deklet, ki jim šola ne gre od rok. Strokovnjaki menijo, da je možno večino dozdavnih lenuhov ozdraviti te njihove nadloge.

Če Janez ali Micka prineseta domov slabo spričevalo, če jima domače naloge ne gredo izpod rok, potlej starši in mnogi vzgojitelji mislijo: Janez in Micka sta pač lena. Pariški inštitut pa je s svojim izčrpnim raziskovalnim delom dokazal, da imamo le redko kdaj opravka s pravo lenobo. Namesto tega navaja inštitut precej drugih razlogov, ki privedejo do tega, da celo nadpovprečno inteligentni otroci postanejo »lenuhi«, ki morajo ponavljati razred.

Izmed tisoč »lenuhov«, kolikor jih je testiral inštitut, je bilo le 19 telesno zelo šibkih in 60 nezadostno nadarjenih; 291 otrok so označili kot povprečno inteligentne, 550, se pravi več kot polovico slabih učencev, pa je bilo nadpovprečno inteligentnih. Trideset učencev pa je bilo celo izredno inteligentnih.

Zakaj potem nekateri učenci v šoli zaostajajo za ostalimi? Psihologi navajajo predvsem tele ozroke »lažne lenobe«:

● **UTRUJENOST:** gre za telesno šibke učence, ki zahtevam šole kratkomalo niso kos;

● **POTRTI:** takšni učenci se ne morejo prilagoditi, ne najdejo prijateljev med vrstniki. Neuspeh jih brž potre, pogosto se čutijo zapostavljene;

● **UPORNIŠTVO:** ti otroci so silno aktivni, toda svojo energijo porabijo za to, da se postavljajo, da so »važni«, da kljubujejo učiteljem, šoli;

● **NAVELICANOST:** učenci tega tipa se zanimajo za nogomet, tehniko, bele miške, za vse mogoče — samo za šolo ne. Pogosto so odlični v določenem predmetu, pri vseh ostalih pa med zadnjimi v razredu;

● **ZIVČNOST:** mladi ljudje, ki se ne morejo zbrati. Misli jim kar naprej tavajo od stvari do stvari, bojazljivi so in veljajo za učence, s katerimi je največ preglavic.

Profesor Detilleul, ki je vodil te raziskave in jih vrednotil, je optimist. Če bomo učiteljem zagotovili znanje iz psihologije, pravi, bo marsikaj pomagano. V tej zvezi je še pripomnil, da bodo v štirih francoskih mestih priredili seminarje, na katerih se bodo učitelji lahko seznanili z metodami boja proti dozdavnim lenobi učencev in dijakov.

KULTURNE DROBTINE

V parlamentu Spodnje Saksonke [Zahodna Nemčija] je pred nedavnim prišlo do dogodka, ki ni ravno vsakdanji: »visoki dom« je razpravljal o repertoarju nekega gledališča v Hannoveru. In vzrok, da so se visoki predstavniki ljudstva bavili s takim vprašanjem! Intendant tega gledališča je uvrstil v program tudi nemškega avtorja Berta Brechta. Ker pa se ta Bert Brecht ne strinja s politiko Zahodne Nemčije, je po mnenju mnogih zahodnonemških »odličnikov« pač nezazelen, zato ga je treba izrinuti iz zahodnonemških gledališč. Zelo preprosto, pa vendar značilno za državo, ki se hoče ponaziti s »kulturno svobodo«!

Prve predstave v stari hiši

Z začetkom tega meseca je celovško Mestno gledališče, katerega poslopje kot znano obnavljajo in modernizirajo, prelozilo svoje predstave prehodno spet v svojo lastno hišo.

Ob prvi premieri je z »Andorra« Maksa Frischa v inscenaciji intendanta O. Hansa Böhma po dolgem prišel do izraza nov, odločen in pogumen duh. Predstava je bila tako po svojem duhu kot po odrskem izrazu za vsakega, ki mu je pri srcu razvoj odrske umetnosti, resnično in globoko doživljelje.

Sama vsebina je nenavadno zanimiva po odkrivanju neolepšane resnice miselne lenobnosti sile človeške družbe, izbor in predstava na celovškem odru pa je znak po-

guma in odločnosti. »Andorra« naj bi bila po mnenju avtorja »model«, ki prikazuje, kako krčevito in trdo, omahovaje, a vendar dosledno, slepo, a vendar z odprtimi očmi — z odprtimi očmi, v katerih se zrcali groza spričo vsega hudega — je zajela kuga antisemitizma vse prebivalce Andorre in jih dan za dnem izpreminja v topoumne rasiste, v anonimno množico, v čredo topoglavcev, ki nimajo več samostojne misli. Do množične obsedenosti in množičnega nasilja je samo še majhen korak. — Ko vse mine, se nihče več ne spominja svoje toposti, se nobeden ne čuti krivega. »Kam bi prišli, če bi bil vsak vojak kaznovan za izpolnitev povelj, ki jih je sprejel?« — »Bil sem uradni zdravnik. In to službo uradnega zdravnika

vršim tudi danes, ne čutim se krivega!« — »Bil je vendar čisto drugačnega značaja, imel je nekaj na sebi, kar ga je ločilo od nas! Nekaj je že sam kriv, le tako bi ga ne smeli. Mi nismo krivi!«

Ne da bi se spuščali v primerjavo med Andorra in našo povojno družbo; večina ljudi, ki so žejni in željni lepote in resnice, je tej tehtni izpovedi umetnika prisluhnila in njegovo umetniško sporočilo sprejela z navdušenjem, ker pomeni krik človeškega, ki se utaplja v poplavi miselne uniformiranosti, v »ideologiji«, ki ima lahko različna imena.

Predstava je bila odlična in zaslužijo ponovne uprizoritve čim več obiska!

Kako močno pa je ta »ideologija« žal zasidrana tudi še danes, se vidi iz nerazumljive odklonitve ponudbe posebne predstave za šolsko mladino po deželnem šolskem svetu z motivacijo, da bi obisk lahko dovedel do antisemitskih izgrediv. Ali ni to fanal, kje še vedno smo?! Tembolj smo lahko gledališču hvaležni, da je sprejelo na oder delo, ki obravnava bistvene probleme naše medvojnne in povojne družbe, delo, ki je velika človečanska poslanica, ki je v svoji kritični ostrini zdravilna. —

Tudi druga predstava v stari hiši, opera Richarda Straussa »Elektra«, je bila doživetje, ki ga v Celovcu že dolgo nismo bili deležni. Vsekakor je to največja zasluga komorne pevke Christe Goltz, ki je pela glavno vlogo Elektre kot gost dunajske Državne opere. Bila je »Elektra«, kakršno si človek predstavlja, nedosegljiva in nenadkriljiva kot pevka, igralka in plesalka. Pa tudi Barbara von Leichsenring je kot Chrysothemis osvojila publiko. Končno so še Črnc William Ray kot gost v vlogi Oresta in dobro naštudiran orkester odlično prispevali svoje k blesku celotne predstave.

Veliki načrti za dunajske slavnostne tedne 1963

Sicer bo minilo še precej časa, da se bodo na Dunaju spet začeli tradicionalni slavnostni tedni, vendar so prireditelji že zdaj predložili javnosti okvirni spored, iz katerega je razvidno, da bo Dunaj tudi v prihodnjem letu nudil veliko izbiro kulturno-umetniških prireditev. Dunajski slavnostni tedni 1963 bodo v času od 18. maja do 16. junija, ko se bo na raznih prizoriščih zvrstilo veliko število koncertov ter opemih in dramskih uprizoritev.

Posebnost koncertnih prireditev bo vsekakor v tem, da bo vsak posamezni koncert posvečen enemu samemu avtorju. Klasično glasbo bodo zastopali Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Chopin, Schumann, Mendelssohn, Berlioz, Brahms, Bruckner, Dvorak in Debussy, medtem ko bodo v ciklu »Glasba živečih mojstrov« prišli do besede Stravinski, Blacher, Britten, Henze, Messiaen, Krenek, Einem, Cerha, Haubstock, Ligeti in Scherzick.

Vodstvo slavnostnih tednov je pridobilo tudi vrsto prominentnih dirigentov in ansamblov. Navedena so bila imena Herbert von Karajan, Karl Böhm, Hans Knappertsbusch, Eugene Ormandy in Otto Klemperer, ki bodo izmenoma vodili dunajske filharmonike in simfonike; poleg teh pa bodo sodelovali tudi londonski simfoniki (vodstvo Monteux, Solti in Davis), orkester in zbor bavorskega radia (vodstvo Kubelick), Rias-orkester iz Berlina (Maazel in Henze) in bukareški filharmoniki pod vodstvom Georgesca.

V okviru koncertnih prireditev bodo poleg abonmajskih koncertov na sporedu razni posebni koncerti, kot na primer otvorit-

veni koncert v spomin Richardu Straussu, poseben koncert na predvečer 150. obletnice rojstva Richarda Wagnerja, poseben koncert z deli Gustava Mahlerja ter koncertni večer Haydna, Mozarta in Beethovna.

Med odrskimi prireditvami je treba posebej omeniti operi »Dantova smrt« in »Lulu« (Gottfried von Einem) ter dramska dela »Cesta brez konca« (Friedrich Kühnelt), »Znaki na steni« (Franz Theodor Csokor), »1003« (Fritz Hochwälder), »Domišljavi hrošč« (Beatrice Ferrolti), »Tisoč frankov nagrade« (Viktor Hugo), »Svet vode« (Aldo Nicolaj) ter večer enodejank poljskega avtorja Slavomira Mrozeke, medtem ko bo grško narodno gledališče gostovalo z »Hekubo« in »Kraljem Edipom«.

VII. mednarodni knjižni sejem v Beogradu

Prejšnji teden so na beograjskem sejmišču odprli letošnji mednarodni knjižni sejem, ki je že sedmi po vrsti. Ta prireditev si je v zadnjih letih pridobila velik ugled tako doma v Judoslaviji kot tudi širom po svetu, saj je bilo letos razstavljenih okoli 38.000 različnih publikacij; 77 domačih razstavljalcev je sodelovalo z nad 20.000 eksponati, 60 razstavljalcev iz 17 držav pa je razstavilo okoli 18.000 knjig in drugih publikacij.

V glavnem je razstava obsegala knjižna dela, ki so prišla na trg v času od lanskega sejma. Jugoslovanska podjetja pa so poleg tega prispevala še vrsto knjig, ki so izšla tik pred sejmom in sploh še niso prišla na trg; med temi so na primer reprezentativna izdaja »Zgodovine slikarstva«, Pasternakov ro-

man »Doktor Živago«, nadalje »Antologija moderne jugoslovanske poezije« v angleškem jeziku (ki jo je izdala Državna založba Slovenije v Ljubljani) ter okusno opremljeno in umetnostno-zgodovinsko pomembno delo »Zahodnoevropski slikani portret«, ki je izšlo pri mariborski založbi Obzorja. Posebna privlačnost sejma pa je bila razstava bibliografskih redkosti in grafike na svili, prav tako pa so vzbujali pozornost vsakodnevni literarno-glasbeni večeri, v katerih programu se je zvrstila panorama svetovne in domače poezije.

Jugoslovanske založbe so v času sejma priredile tudi prodajo knjig po znižanih cenah.

Kapitalne družbe in inozemski kapital v avstrijskem gospodarstvu

Če po drugi strani še upoštevamo, da je taista Creditanstalt v povojnih letih še povečala že itak prej pomembno vlogo in udeležbo v hotelirstvu in da ima 9 managerjev Creditanstalt in še dveh nadaljnjih akcijskih bank kar 170 mest v nadzornih odborih drugih družb in podjetij, potem spoznamo, da vpliv akcijskih bank v avstrijskih kapitalnih družbah nikakor ni tako malenkosten, kakor je to na prvi pogled izgledalo. Creditanstalt je s svojimi akcijami udeležena na velikem gospodarskem kompleksu, katerega pomembni faktorji so kovinska in strojna industrija, tekstilna in papirna industrija ter banke in hotelirstvo. Proti njej sta ostali dve podružbljeni banki v svoji udeležbi na industriji zelo nepomembni. Politično vplivna vloga v Creditanstalt je torej istočasno zelo vplivna vloga v avstrijskem gospodarstvu in v avstrijski politiki.

Kapitalne družbe in privatni kapital

Dognanje udeležbe privatnih oseb, družb in privatnih skupin na kapitalnih družbah je po naravi te ude-

ležbe mnogo težje, kot je dognanje udeležbe bank, velikih inozemskih koncernov in inozemskega privatnega kapitala. Vendar kolikor toliko zanesljivi in preverljivi podatki kažejo, da je od 183 akcijskih družb s kapitala, kjer je udeležen privatni kapital, 119 takih, ki jih neposredno obvlada privatni kapital. Pri 181 družbah z omejenim jamstvom z 866 milijoni šilingov nominalnega kapitala pa obvlada privatni kapital 102 družbi.

Konkretno izgleda udeležba privatnega kapitala na kapitalnih družbah tako-le:

udeležba	na akcijskih družbah		na družbah z o. j.	
	število	mil. šil.	število	mil. šil.
do 50 %	64	329,2	79	123,0
od 50 do 100 %	68	887,8	28	57,3
100 %	51	303,0	74	311,8

Posredno, torej preko kapitalnih družb, na katerih je udeležen, pa privatni kapital kontrolira še nadaljnjih 44 akcijskih družb — kjer je na skupnem kapitalu 1,01 mili-

4 jarde šilingov udeležen z 28 % — in 36 družb z omejenim jamstvom, kjer pa je na skupnem kapitalu 121,7 milijona šilingov udeležen s 74 %.

Ta številčno zajeta udeležba privatnega kapitala na avstrijskih kapitalnih družbah vendar nikakor ne prikazuje celotne udeležbe oz. vpliva privatnega kapitala v avstrijskem gospodarstvu. Ta zajeta udeležba ne upošteva zasebnih podjetij in personalnih družb, kot so to komanditne družbe (KG) in odprte trgovske družbe (OHG), ki igrajo zlasti v industriji živil in nasladih ter v tekstilni in papirni industriji veliko vlogo (n. pr. Mautner-Markhof, Bengel & Co., F. M. Hämmerle, Ganahl & Co., Herrburger & Rhomberg, Kunerth itd.).

Za temi tvrdkami privatnega kapitala stoji koncern bančne hiše in veleblagovnice Schoeller & Co. V ta koncern pa spadajo med drugim Vöslauer Kammgarnfabriken AG, Leipnik-Lundenberger Zuckerfabriken AG, Hammerbrotwerke Ges. m. b. H. in druge. Schoellerjev koncern je tudi zelo tesno povezan s skupino Mautner-Markhof, z bančno hišo Breisach & Co., s Creditanstalt, Avstrijsko narodno banko in inozemskimi podjetji, kot so n. pr. Österr. Brown Boveri AG, Erste Allgemeine Unfall und Schaden, Wiener Allianz, Veitscher Magnesit, Bunzl-Biach AG in druge. Mimo tega ima Schoeller

svoje zaupnike tudi v koncernih po-državljenih bank.

Vpliv kapitalnih družb v avstrijskem gospodarstvu

Ravnokar orisani razvoj in razmere v kapitalnih družbah nikakor ni mogoče podcenjevati in omalovaževati. Njihova gospodarska moč je po 1. juliju, na katerega se nanašajo vsi dosedanja podatki, močnejše naraščala, kot je naraščala prej. Če samo v letošnjem prvem polletju se je kapital 42 akcijskih družb povečal za okroglo milijardo šilingov. K temu povečanju so podružbljene kapitalne družbe s 6 podjetji prispevale v povprečju 28,3 milijona šilingov, skupno torej okroglo 169,8 milijona šilingov. Ostalo povečanje akcijskega kapitala v letošnjem prvem polletju, ki znaša okoli 870 milijonov šilingov, pa gre na račun akcijskih družb, ki niso podružbljene in katerih število je v istem času naraslo za 12 s 192 milijoni šilingov osnovnega kapitala.

Iz tega sledi, da vloga kapitalnih družb v avstrijskem gospodarstvu še vedno raste. Njegov pomen pa bo močnejše spoznali, če upoštevamo, da one zaposlujejo 342.000 ali 27,6 % pri registriranih firmah v Avstriji zaposlenih in da znaša vrednost njihovega letnega nettoprodukta 19 milijard šilingov ali 34 %

skupnega nettoprodukta registriranih firm, čeprav zavzemajo kapitalne družbe le 1,3 % registriranih firm v Avstriji.

Tudi tu je treba omeniti, da so med kapitalnimi družbami akcijske družbe najmočnejše gibalno. Njihovo število na skupnem številu registriranih firm znaša sicer le 0,4 %, zato pa je tem večji njihov delež na številu zaposlenih in na nettoproduktu. Akcijske družbe z 250.000 zaposlenimi zaposlujejo 20,2 % pri registriranih firmah zaposlenih, njihov nettoprodukt 14,5 milijarde šilingov pa predstavlja 26 % nettoprodukta registriranih firm. Močnejši po udeležbi na nettoproduktu (34,6 %) in na številu zaposlenih (35,3 %) so le privatne firme, ki pa zavzemajo po svojem številu 91,9 % vseh registriranih firm v Avstriji. Morda je v primerjavi z akcijskimi družbami še zanimivo napraviti primerjavo med njimi in zadrugami. Zadruga po številu (2.981) prekašajo akcijske družbe (840), po številu zaposlenih (24 tisoč) pa predstavljajo komaj eno desetino pri akcijskih družbah zaposlenih. Še manjši pa je njihova udeležba na nettoproduktu (1,13 milijarde šilingov), kjer znaša zadrugaški delež komaj 13. del deleža akcijskih družb.

(Se nadaljuje)

Odločitev ni težka

Demokracija daje vsakemu državljanu pravico soodločanja v javnem življenju. Vsak uviden volilni upravičenec bo izkoristil to demokratično pravico ob volitvah. Bodoča naloga parlamentarnega dela mora biti skrb za miren razvoj gospodarstva, zagotovitev polne zaposlenosti, dvig kupne moči kakor predvsem tudi za socialno enakopravnost vsakega posameznika ter za obranitev in nadaljnji razvoj dosedanjih družbenih pridobitev.

Ni vseeno, kdo ali katera stranka ima krmilo vlade v rokah. Izkušnje iz pretekle dobe so za vsakega mislečega človeka prepričljiva šola, iz preteklosti se je treba vedno in vedno učiti. Posebno velja to za gospodarsko in socialno šibke sloje, za delavce ter male in srednje kmete. Bil je čas, ko pri postavitvi državne oblasti mali in srednji kmetje ter delavci niso smeli soodločati, vlado so volili veleposelniki, industrialci in komercialci ter visoki kler. Državno ladjo so vodili izključno v svojo korist z izkoriščanjem delovnega človeka do skrajnosti. Razmere so bile bedne, revščina je bila vsakdanji spremljevalec proletarca v pravem pomenu besede, delavca ter malega in srednjega kmeta. Pot do izobrazbe je bila takorekoč nemogoča. Neizobražen mali človek pa si ni mogel pomagati in šele, ko je socialistično gibanje vnašalo tudi izobrazbo v široke plasti, so se delovne množice začele zavedati svoje veljave in začele neizprosno boj za dosego človečanskih pravic.

Bili so žalostni ti stari časi: dvanajst do štirinajst ur trajajoči delovni dan z beraško plačo, slabo plačano delo žena in otrok, v časih boleznih nobene pomoči, na stara leta pa za onemogle beraška palica.

S posegom in vplivom malih eksistenc v zakonodajno dogajanje so se začele razmere polagoma boljšati tako za delavca kakor tudi delovnega kmeta. Večja kupna moč delavca je samoumevno koristila njemu samemu, hkrati pa tudi kmetu, ker je mogel svoje pridelke lažje in ugodneje prodajati. Vedno velja, da morata delovni kmet in delavec skupaj držati, ker ju veže mnogo skupnega. Moral bi biti slep, ki ne bi videl, da je napredek sad dela in vztrajnih naporov socialističnih sil.

Nad vse strastna in živčna volilna kampanja ÖVP in FPÖ, kakor kaže, ne bega volivcev, kajti podoba je, da so volivci že davno opredeljeni in vedo, kateri stranki bodo zapupali svoje glasove.

V predobrem spominu je čas v prvi avstrijski republiki, kam je vodila politika predhodnikov današnje ÖVP in FPÖ, deloma še istih ljudi. V gospodarsko stisko brez primere, bedo in trpljenje delovnih množic, v propast malega in srednjega kmetijstva in končno v polom države je vodil avstrijski klerofašizem. Ali so se ti ljudje danes spremenili? Nihče, če le nekoliko misli in naslednje politike, tega ne more verjeti. Šele z močnim sodelovanjem socialistične stranke v vladi so se po vojni razmere boljšale in tudi bistveno izboljšale.

Kar nam je koroškimi Slovincem samoumevno pri srcu, je obranitev neokrnjenega narodnega življenja in popolna enakopravnost na naši zemlji ter dosledna in poštena uresničitve člena 7 Državne pogodbe. V tem izpolnjevanju nas seve tudi socialistična stranka ni popolnoma zadovoljila, vendar nam je po svojem programu in odnosih najbližja. So znaki, ki kažejo dobro voljo, na primer točka o odnosih do narodnih manjšin v volilnem proglasu ter udeležba višjih predstavnikov stranke na več naših prireditvah in na teh izgovorjene* dobromislečne besede, od katerih pričakujemo tudi pozitivna dejanja prej kot od katere koli druge z narodnim šovinizmom prepajene in sovražne stranke, od ljudi, ki jih po nacionalnem nastrojenju poznamo in imajo vplivno besedo v ÖVP in FPÖ. Dejstvo je tudi, da se je narodnostna napetost in mržnja bistveno omilila v več občinah, kjer so prevzeli vodstvo v svoje roke socialisti.

Za koroške Slovence more biti odločitev na dan volitev le ena: Volimo listo 2 — Socialistično stranko Avstrije!

Kmetijski strokovnjaki iz Celja na Koroškem

Te dni se je na Koroškem mudila sedemčlanska skupina strokovnjakov Kmetijskega tehnološkega in projektiivnega zavoda v Celju. Ob tej priložnosti je obiskala vrsto objektov in ustanov koroške kmetijske zbornice, ki služijo pospeševanju kmetijstva, in se v obširnih razgovorih seznanila s problematiko koroškega kmetijstva na področju rastlinske in živalske proizvodnje ter tehnične vzgoje kmetijskega naraščaja. Tovrstne ogledne in obiske je posredovala Slovenska kmečka zveza.

Škofiče

V času pred volitvami so s slavnostnimi začetki raznih del, posebno z gradnjami in izgradnjami cest, posebno radodarni. Upamo, da bodo simbolnim prvim urezom z lopato dejansko tudi sledila uresničevanja. To nas bo vse zadovoljilo, ker se zavedamo in občutimo, da so k današnjemu gospodarskemu razvoju, hitremu prevažanju dobrin in ne nazadnje pojačanju tujskega prometa tudi v naših krajih dobre in moderne ceste neprecenljivega pomena. Naša sedanja cesta iz Škofič v smeri Hodiše je gotovo v obupnem stanju in kriči po obnovi. No, sedaj izgleda, da se bo ta pomankljivost končno le odpravila.

V četrtek je pri slavnostnem aktu župan Bürger med gosti pozdravil deželnega cestnega referenta ing. Truppeja in deželnega finančnega referenta Simo. Deželni finančni referent je med drugim povedal, da bo ta gradnja stala okoli 5,5 milijona šilingov in okoli pol milijona šilingov stranskih stroškov, kakor na primer za odkup zemljišč. Denar je zagotovljen z akcijo predfinansiranja ter krit v eventualnostnem programu za leto 1963.

Veseli nas, da se končno tudi v naših krajih iz javnih sredstev nekaj koristnega dogaja za pospešitev gospodarskega napredka in krepitev gospodarskih eksistenc, saj so bili ti kraji itak dolgo dovolj zapostavljeni. Vsi brez razlike plačujemo vsa leta davke v javne blagajne in je prav, da se nam iz tega tudi ne-

koliko vrača, kar se je v severnih krajih dogajalo že davno.

V naši vasi smo lepo izgradili in uredili tudi stopnice ob cerkvi, ki vodijo k občinskemu uradu in cerkev smo prekrili z bakrenimi ploščami in eternitom. —

Pred nedavnim je nenadoma umrla kmetica Neža Taler, p. d. Ručinja v Holbičah. Stara je bila šele 62 let, ko jo je smrt iztrgala iz njenega marljivega dela. Pokojna je bila navse delavna in skrbna kmetica ter dobra sosedica. Delila je dobrote in ni poznala sovražstva, zato smo jo vsi radi imeli in spoštovali. Žalujočima možu in sinu izrekamo naše iskreno sožalje. —

Povedati še hočemo, da smo dobili novega zdravnika dr. Beuschlerja. Kakor imamo vtis, bomo z njim zadovoljni. Ordinira v prostorih prejšnjega zdravnika dr. Tuška. —

Na večer po veličastni proslavi 90. obletnice Hranilnice in posojilnice v Št. Jakobu v Rožu, prve kmečke kreditne zadruge v Avstriji, so nas obiskali in razveselili »Veseli planšarji«, ki so prej sodelovali na prireditvi jubilarne zadruge. Tudi odlični ansambel je bil z obiskom vidno zadovoljen, ker obsežna dvorana pri Kreuzwirtu je bila nabito polna poslušalcev vseh starosti in poklicev od bližnje in daleč, celo iz daljne Dholice. Večer je bil lep in poln bogatega užitka. »Veselim planšarjem« smo za obisk srčno hvaležni.

Slovensko prosvetno društvo „Svoboda“ v Logi vasi

VABILO na

PEVSKI KONCERT

ki bo v soboto, dne 24. novembra 1962 z začetkom ob 20. uri v gostilni Marica v Logi vasi.

Gostujeta združena pevska zbor KUD „Triglav“ Duplje in DPD „Svoboda“ Stražiče-Kranj.

Po koncertu bo prosta zabava, za razvedrilo in ples bo igral inštrumentalni trio z Gorenjske.

Prijatelji petja in prijatne zabave prisrčno vabljeni!

Odbor

Št. Jakob v Rožu

Ni izključeno, da nas bo eden ali drugi imel za lokalpatriote, ko se še enkrat vračamo k nedavnemu jubileju naše Hranilnice in posojilnice, o katerem je bilo že toliko govora v raznih listih in tudi v radiu. Ravno zaradi tega, ker je temu pomembnemu dogodku posvetila veliko pozornost tudi široka javnost — slišali smo, da so o naši proslavi poročali celo na Dunaju! — pa ne moremo mimo tega, da ne bi dali izraza tudi svojemuz razočaranju, ki smo ga doživeli (in prepričani smo, da z nami še mnogi drugi) prav v tej zvezi.

Z velikim zanimanjem smo namreč pričakovali, kaj in kako bosta o naši prireditvi poročala zlasti naša slovenska lista. Kakar smo bili resnično veseli obširnega in izčrpnega poročila v Vestniku, pa moramo

povedati, da nas je vsaj v tolikšni meri razočaralo poročilo v Tedniku, torej v tistem listu, ki je še pred Vestnikom pisal o 90-letnem jubileju naše posojilnice. Vprašujemo se, kako je mogoče, da ta list tako na kratko in površno opravi z dogodkom, ki je toliko pomena ne samo za nas koroške Slovence marveč za vso našo domovino, ko pa v isti številki na dolgo in široko piše o neki skrbi ÖVP za gospodarski razvoj naših krajev.

Že razumemo, da se med volilno borbo običajna merila nekoliko spremenijo, ne moremo pa razumeti, da bi bilo zaradi tega treba žrtvovati lastno veliko manifestacijo na ljubo stranki, ki je tudi ob našem šentjakobskem jubileju zelo jasno pokazala svoj pravi odnos do koroških Slovencev!

Šmarjeta nad Pliberkom

Pred nedavnim smo na šmarjškem pokopališču položili k večnemu počitku telesne ostanke moža, očeta-poštenjaka Martina Štefana, p. d. Gutovnika. V zloglasnem nacističnem koncentracijskem taborišču Mauthausen blizu Linza na Zg. Avstrijskem so mu v nepopisnem telesnem in duševnem trpinčenju prizadejali kal neozdravljive bolezni, na kateri je hiral vsa leta po vrnitvi.

Šestega junija 1945 se je komaj živ vrnil iz taborišča, v katerem je bil priča neštetim grozotnim smrtim do kosti izmozganih trpinov. Tudi on sam je bil v taborišče odpeljan krepak in močan, toda vrnil se je z 49 kilogrami teže; v kacetu je zgubil gotovo polovico normalne teže. Ves izčrpan in onemogel je prispel v Pliberk, odkoder so ga potem s konisko vprego prepeljali na njegov ljubljenski dom v sončno Šmarjeto. Po skrbni domači negi si je nekoliko opomogel, vendar popolnoma okrevati ni nikoli več. Zdravstveno stanje se mu je vedno slabšalo in večkrat je moral za mesece dolgo iskati pomoči v bolnišnici, toda tudi zdravniška veda mu ni mogla več vrniti zdravja. Domačini in vsi, ki smo ga srečavali, smo lahko z njegovega obraza brali vsak dan, da je ogromno pretrpel med izobčenci nacističnega nasilja. Sam ni rad veliko govoril o grozotah v taborišču smrti, o duševnem trpljenju ter telesnih mukah, gladu in mrazu... Dejal je, da vsega nečloveškega z besedo ni mogoče ponazoriti.

Pokojni Martin je bil kmet, zakoreninjen v svojo domačo grudo, hkrati pa tudi priljubljen gostilničar. Stari in mladi so ga radi imeli zaradi njegove vedre narave in pristne slovenske prisrčne dobrote.

Da, pristna neizmaljena slovenska duša je bivala v njegovem telesu, ki je nikdar ni zata-

Iz našega kraja se selijo

Selo-Kot. — Pred nedavnim se je družina Ferdinanda M a k a preselila iz našega kraja v kotmirško občino. Zapustila je dom pri p. d. Pod Grlovcem. Na kupljenem zemljišču v bližini gostilne Ottowitz so postavili nov dom. Vse leto so pridno hodili tja na delo in bodo odslej živeli v zelo prijetnem in lepo urejenem novem domu.

Mož Nantl je nad sedemdeset let svojega življenja preživel kot drvar in čevljar zelo težavne čase v preprosti hišici Pod Grlovcem. Pravi, da novo moderno stanovanje ni nič kaj zanj. Prepričani pa smo, da se bo kmalu privadil novi okolici in se srečnega počutil sredi svoje družine. Velika ugodnost je tudi v tem, da bosta odslej hči Tugomira in sin Werner lažje hodila iz službe oz. od dela iz Celovca domov in bodo tako drug drugemu lažje pomagali.

Kočani pa bomo Nantlna in ženo Nežo zelo pogrešali. V koreninjena sta bila v domačo zemljo in pri nas vseh zelo priljubljena. Kdo nam bo sedaj tako vesno popravil čevlje, kot je to vedno storil Nantl? Kje bo dobila Pepca še tako izkušeno in priljubljeno natakario, kot je bila Neža? Razen tega sta bila oba zakonca v vsakem pogledu dobra sosedca. Prihajala sta tudi na vsako prireditev našega prosvetnega društva in vedno pokazala zanimanje za naše skupno prizadevanje. Vedno bomo veseli vse družine, če se bo kadar koli prikazala pri nas.

Že prej se je umaknila družina Jožeta Dovjaka, p. d. Županec iz našega Kofa bolj proti cerkvi. V svojo prazno hišo jih je vzel Grabner in s tem pridobil tudi zase zelo potrebno gospodinjstvo.

Spodnji Dovjak, Hanzej, je že lani prodal svojo domačijo in se s svojo družino preselil na Dole pri Borovljah.

Meseca majnika letos sta zapustila naš kraj Franc Kelih in njegova žena Marta. Franc je imel v najemu Majerjevo posestvo, last veleposelnika Voigta iz Gorič pri Borovljah. Kot drvar v brodeh si sedaj služi potrebni denar zase in svojo družino.

Toda to še niso vsi, ki so letos zapustili naš kraj. Gregejev Feliks in žena Angela sta kupila v Podsinji vasi hišo. Kakor slišimo, nameravata v pomladi tudi zapustiti Selo. Upamo, da bo s tem „begom“ iz Kofa zaenkrat konec, drugače se bomo še težje ubranili tistih, ki kažejo veliko zanimanje za pokupovanje naših praznih hišic. Vemo, da so med temi tudi taki, ki ne bi radi uživali pri nas samo višinski mir in čudovito lepoto kraja, temveč imajo še druge „prijateljske“ namene z nami.

Koledar gradiščanskih Hrvatov

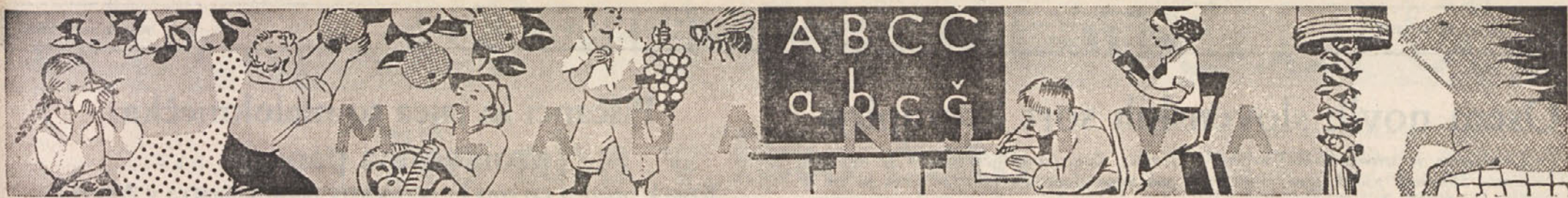
Kot četrta knjiga Hrvatskega tiskarskega društva v Železnom (Eisenstadt) je izšel koledar gradiščanskih Hrvatov in „letopis Hrvatskega kulturnega društva na Gradiščanskem“. Uredil ga je Ignac Horvat, ki je hkrati prispeval tudi vrsto člankov; poleg teh pa vsebuje 200 strani obsegajoči koledar številne prispevke posameznih hrvatskih kulturnih delavcev na Gradiščanskem, med katerimi jih je več tudi s pesniško žilico.

Posebno zanimiv je članek I. Dobroviča „Med Scilami i Karabdisi“, ki nas seznanja z razvojem hrvatskega šolstva na Gradiščanskem tako v času Madžarske kot tudi zdaj v Avstriji. Janko Malko pa v članku „Majko, majko, tvoja krivica“, ki je posvečen spominu Mateja Miloradiča, pripoveduje o časih, ko je bil del Hrvatske priključen Italiji in italijanske oblasti hrvatskemu ljudstvu niso priznale nobenih pravic, niti pravice do materinega jezika v šoli. Poleg tega spoznamo iz koledarja razne zanimivosti iz zgodovine Gradiščanske in tamkajšnjega hrvatskega ljudstva, kakor tudi o gradiščanskih Hrvatih v tujini.

Koledar gradiščanskih Hrvatov za leto 1963 stane 16 šilingov. „Kaj si ljudje od davnaj pripovedujejo“ ali „Radovedni kmet“ pa je narodna pripovedka iz Koroške. Objavljene pa so tudi številne slike, ki pričajo o bogati kulturno-prosvetni dejavnosti bratskega hrvatskega življa na Gradiščanskem.

KOLENDAR

Petek, 16. november: Otmor
Sobota, 17. november: Gregorij
Nedelja, 18. november: Odon
Ponedeljek, 19. november: Elizabeta
Torek, 20. november: Feliks
Sreda, 21. november: Dar. D. M.
Četrtek, 22. november: Cecilija

To sem menda že kdaj povedal, da v moji mladosti kruha ni bilo na pretek. Nikoli se nisem drznil, da bi si ga sam odrezal, moral sem ga prositi. Če sem ga dobil, so bili kosci dokaj tenki, a pogosto se je glasilo: „Tam so suhe hruške.“ Ali pa: „Kmalu bo poldan, počakaj na kosilo!“

Suhih hrušk nikoli nisem zamefal, vendar mi je bil ljubši kruh. In stokrat ljubši kot kosilo s kislim zeljem in močnikom. Pogosto sem razmišljal, kako bi prišel do njega.

Včasih se mi je ponudila priložnost, da sem se zatekel k nedolžni zvižaji.

Obiskala nas je teta ali strina ali botra in obsedela v izbi. Tedaj so položili pred

France Bevk:

HLEBEC

njo hlebec hruha, da si ga ureže. Urezala si ga je za drobljanec, kot se je spodobilo, in ga med pogovorom počasi grizla.

Tisti hlebec me je bodel v oči. Bil je velik, da je pokrival četrt mize, z razpokano skorjo, bel od moke. Imel je tako moč, da me je potegnil k teti, strini ali botri.

Usedeli sem se zraven nje in jo pogledoval v obraz, le zdaj pa zdaj so mi oči ušle tudi na hlebec. Vsaka teta, strina ali

botra ni razumela mojih pogledov. Nekatera je mislila, da ji na ta način izkazuje svojo ljubezen. „Priden pobiči!“ je rekla in me pogladila po laseh. Tej ali oni pa se je le posvečilo, kaj imam za bregom. Tudi maček tako gleda človeka kadar prosí.

„Ali bi rad kruha!“ me je vprašala.

Prikimal sem in plaho pogledal očeta.

In strina ali botra mi je odrezala kruha. Ne samo drobljanec kot sebi, ampak cel kos. Sedel sem v njenem varstvu in ga drobil med zobmi. Pri tem mi ni bilo čisto lahko pri srcu. Pri nas so bili dokaj strogi glede lepega vedenja. In jaz se v tem primeru nisem najlepše vedel. Tega sem se zavedal.

Nekoč, ko sem zmlzel svoj kos kruha in je strina odšla, je oče vstal s svojega čevljarskega stolca. Vzel je cel hlebec in mi ga porinil pod nos.

„Na, najej se, da drugič ne boš ljudem zijal v usta,“ je rekel in zopet sedel.

Razumel sem. To je bil očetov način pouka brez trdih besed. Osramočen sem obsedel pred razpokanim hlebcom. Zdelo se mi je, da se mi škodoželjno reži. Tiho sem se pobral iz hiše.

Poslej nisem več sedel h kakih teti, strini ali botri in jo gledal proseče kot maček. Če me je pogled na hlebec kruha le preveč dražil, sem rajši pobegnil iz izbe in grizel suhe hruške.

HUMOR MLADIH

DOBER TEK

Mama: Očka, ali vidiš, kako je naš Tonček bled in slaboten?

Oče: Opazil sem, a tega ne razumem. Saj poje pol hlebca kruha na dan.

Mama: Tak je, kot da bi metal kruh v vodnjak.

Tonček: Ne mečem ga v vodnjak, mečem ga našemu mačku.

ZNANSTVENA RAZLAGA

Janezček, razloži mi, kaj je to mreža! Mreža je velika množina lukenj, ki so med seboj povezane z vrstico.

ŠTIRI NOGE

Tone, koliko je star tvoj bratec?

Eno leto.

Moj kuža pa šele tri mesece pa teče veliko bolje kot tvoj bratec.

Seveda, on ima pa štiri noge.

LASTNOSTI VODE

Učitelj: Povej mi kakšno lastnost vode, Branko!

Branko: Če se z njo umivamo, postane črna.

France Filipič

Oj ta sosedov Nacek!

Ničesar ni, česar ne bi zmožel sosedov Nacek,

zalučati kamen čez reko, splezati na majsko drevo, preplavati ribnik v enem dihu pod vodo,

res, ničesar ni, česar ne bi zmožel sosedov Nacek!

Vsi fantje ga občudujejo, vsa dekleta ga spoštujejo. A kadar je vprašan v šoli, koliko je tri krat tri — prislubnite, prvošolčki — se naš ponosni Nacek plašno ozira naokoli in — molči.

Pa nikjer ni pri roki ribnika, da bi se postavil s svojo spretnostjo, ne kamna, ne drevesa, in naš Nacek ves nebogljen in droban trepeta in velika solza mu zarkne iz očesa. Oj, ta sosedov Nacek!

Pametna opica

Ob reki Nilu v Afriki je živela majhna opica. Rada je jedla sočne fige, rada se je z repom obešala na vejo. Samo stari krokodil ji je grenil življenje. Včasih je odprl svoj veliki gobec in tedaj se je mala opica tresla od strahu.

Nekoga dne je prišla pod figovo drevo krokodilova žena in rekla svojemu možu: „Preskrbi mi jetrca male opice. Hočem jih jesti.“ Ubogi krokodil je začel premišljevat, kako bi prišel do opičjih jetrc. Stopil je pod figovo drevo in rekel opici: „Onstran reke so slajše fige!“

„Toda kako naj pridem čez?“ je vprašala opica.

„Nič lažjega kot to!“ je odvrnil krokodil. „Prenesem te.“

„Kako ljubezniv si,“ je rekla opica in skočila na njegov hrbet. Ko sta priplavala na sredo reke, se je začel krokodil potapljati.

„Joj, kaj pa počneš?“ je zavpila opica. „Jaz ne znam plavati!“

„Ha, ha!“ se je zasmel krokodil, „saj na drugi strani ni fig. Potopil te bom. Moja žena hoče tvoja jetrca.“

Opica pa je odgovorila: „Oh, zakaj mi nisi tega prej povedal? Vzela bi jetrca s seboj.“

„Kaj nimaš jetrc s seboj?“ je vprašal neumni krokodil.

„Seveda ne,“ odvrne opica. „Kadar skadem z veje na vejo, jih obesim na figovo drevo. Prinesem ti jih, če želiš!“

Neumni krokodil je opici verjel, se obrnil in splaval k figovemu drevesu. Opica je skočila na drevo in zaklicala: „Na svidenje, krokodil! Pa svojo ženo pozdravi in ji povej, da imam tudi jaz rada opičja jetrca!“

Francelj in hruška

Francelj in Tonček sta dolgo, dolgo gledala na drevo in Francelj je nena doma zaklical:

»Se eno hruško vidim! Pa kako debela je.«

Prav takrat je tudi Tonček zagledal en sadež, le da je bil precej drobnejši.

»Daj, splezajva gor,« je predlagal Tonček. Francelj pa se je samo obobregnil:

»Meni ni treba nič plezati. Prej ko boš ti prišel gor, bom svojo že sklatil.«

In res je začel klatiti s kamenjem. Metal je in metal, toda hruške ni in ni mogel zadeti, bila je previsoko. Tonček pa je svojo že utrgal in se je sedaj vračal nazaj.

»Moram jo prej dobiti, ko pride na tla,« je spreletelo Franceljna. Začel je meriti bolj natančno in res: sklatil jo je. »Hura, pa jo imam!« je zavpil.

Toda hruška se je skotalila po bregu navzdol in obstala na cesti. Prav takrat je privozil mimo kamion in kolesa so šla prav žez njo.

Koklja in račka

Lahkomiselna raca je znesla jajce koklji v košaro.

Izvalili so se piščančki. Tedaj je zagledala mati Koklja, kako je zlezl iz enega jajca kaj čuden piščanček. Imel je velik rumen kljun in rumeno kožico med nogama ter je urno splezal iz košare. „Kdo pa si?“ se je začudila koklja.

„Ga, ga, račka sem!“ „Kam pa greš, ko si vendar tako majhna?“

„V potok se grem igrati!“ se je šopirila račka. „Ne bojim se vode kakor piščančki!“

Ker pa je bila šibka in neizkušena, jo je odnesel tok. Tedaj jo je rešila mati Koklja s svojim kljunom.

Vidite? Človek ne sme nikdar precejevati svojih moči.

Ivo Andrić

33

Travniška kronika

Kakor pred slehernim višjim dostojanstvenikom Osmanlijcem je tudi o njem že vnaprej prispel glas, spotoma še popačen in napihnjjen. Travniška ulema,* prav tako številna kot nevoščljiva, si je zlobno grizla ustnice in se tolažila, da je tudi on človek in da se samo na nebu, ki se razprostira nad nami, ne more nič pritišiti ne odparati. In res, še preden je Tahir beg prešel pol pota, se jim je posrečilo, da so mu nekaj dodali in nekaj odvzeli. Od tistih, ki so prihajali iz Stambula in pripovedovali o Tahir begovi učenosti in razumnosti, je eden omenil, da so mu že v šoli dejali Bunar znanja. In takoj je bil v Travniku poimenovan za efendija Bunar.**

Takšni so travniški age in plemiški ljudje, posebno tisti, ki so pismeni in učeni. Za vse, česar sami nimajo, ne umajo, ne morejo, znajo najti hudobno besedo ali sramotilen vzdevek. Tako se tudi oni udeležujejo vseh, tudi najvišjih stvari, kjer bi sicer nikdar in nikoli ne mogli biti zraven.

Toda ko je Tahir beg prišel v Travnik, se porogljivo vzdevek med ljudstvom ni mogel obdržati, temveč se je povrnil ulemi, ki si ga je bila prehitro zamislila. Spričo osebnosti novega teftedarja je sama po sebi ugasnila vsaka žaljivka in vsaka misel na posmeh. Že po nekaj tednih so ga ljudje zvali le efendija, izgovarjajoč to običajno besedo s spoštovanjem in posebnim poudarkom. In tako je v tej dobi bilo v Travniku mnogo efendijev, pisemenih in na pol pisemenih pisarjev, hatizov,* kjalibov muallimov** in hodžev, toda samo eden pravi efendija.

Učenost, znanje tujih jezikov in spretnost pisanja, vse to je bilo v tradiciji Tahir begove rodbine. Njegav ded je bil pisec slovarjev in komentator, oče prvi tajnik na Porti, življenje je pa zaključil kot efendija. Tahir beg bi bil nasledoval očeta, da ni izbruhnil upor, ki je strmoglavil sultana Selima in pregnal velikega vezirja Ibrahim pašo najprej v Solun in nato v Travnik.

Tahir beg je pravkar prekoračil petintideseto leto, videti je bil mnogo starejši. Od zgodnjaj dozorelega dečka se je spremenil skoraj brez prehoda v bolehnega, teškega in ostarelega človeka. In kot tak je živel in delal. Sedaj, po vsem, kar je preživel ob Ibrahim paši, doktor je bil ta še veliki vezir v najhujšem času, in zaradi bolezn, ki je čedalje huje razdejala njegovo sicer čvrsto in skladno telo, je bil težak bolnik, ki se je počasi in nerad gibal, iz katerega je pa očitno kipela želja po življenju in izredna moč duha.

Če bi bil znal živeti nekolikanj bolj zmerno ali če bi bil hotel zanemarjati delo, bi ga bil njegov canigrajski zdravnik spočetka morebiti pozdravil. Tako pa se je nena-

vadna bolezen vgnezdila vanj, zastarela, in Tahir beg se je potolažil s tem, da hkrati živi in boleha. Na levi lakotnici je imel živo rano, ki se mu je nekajkrat na leto odprla in zaprla. Zato je hodil počasi in sključen. Pozimi in ob južnem vremenu so ga napadale bolečine in nespčnost in takrat je moral povečati svojo mero alkohola in uspavalnih praškov.

Odkar je ostal brez svojega canigrajskega zdravnika, se je Tahir beg sam zdravil in previjal rane; sploh je svojo bolezen prenašal skrito in mirno, nikoli ni tožil, nikogar ni vznemirjal z njo.

Res, med številnimi poklici pri Ibrahim paši je bilo zasledeno tudi mesto vezirjevega zdravnika, toda to je bil starokopitni in duhoviti Ešref efendija; ta je bil pozabil še tisto kar je nekoč vedel, še bolj je pa pozabil zdravniško znanje, s katerim nikoli ni imel posebnih stikov. V mladosti je bil nekakšen lekarnar, toda polovico življenja je preživel v vojski, po bojiščih in taborniških, kjer je „zdravil“ bolj s sugestijo svoje dobrosrčnosti in neuničljive dobre volje kakor z znanjem in zdravili. Iz vojske ga je bil že davno vzel Ibrahim paša in ga imel povsod s seboj, mnogo bolj kot prijetnega tovariša kakor zdravnika. Nekoč je bil strasten lovec, posebno na divje race, sedaj pa je bil malone povsem hrom od revmatizma v nogah, največ je sedel kje na soncu ali v topli sobi, vedno v škornjih z visokimi sukninimi golenicami. Bil je živahen mož, duhovit in vzbujajoč pozornost, od vseh ljubljen in spoštovan.

Tahir beg kajpak še v sanjah ni pomislil, da bi ga zdravil ta Ešref efendija, čeprav se je z njim rad počalil in pogovarjal.

V posebni skrinji so bili vedno pripravljene in skrbno zloženi ozki in široki povoji, vata, tinkture in obliži. To je bila fino izdelana in mojstrsko sestavljena skrinjica iz do-

* Muslimanski teolog.

** Muslimanski veroučitelj.

Osem novih slovenskih sort krompirja

Pred nedavnim so strokovnjaki Kmetijskega inštituta Slovenije podali pred novinarji poročilo o področjih kmetijske proizvodnje, ki jih raziskujejo in o uspehih, ki so jih pri tem raziskovanju dosegli.

Pri proizvodnji žita so strokovnjaki Kmetijskega inštituta Slovenije v minulih letih prišli do takšnih proizvodnih postopkov, po katerih je mogoče pridelati 50 do 55 stotov pšenice in 40 do 45 stotov ječmena na hektar. Vzrok, da pridelovalci žita takih pridelkov ne dosegajo, je v tem, da ukrepov, kot so priprava zemlje, strojna setev, osnovno gnojenje in dognojevanje, menjava semena, zatiranje plevela in drugih škodljivcev žita, dovolj skrbno ne izvajajo.

Pomembno delo je inštitut opravil pri od-biri sort. V Slovenijo je prišlo v zadnjih letih mnogo tujih pšeničnih in ječmenovih sort, od katerih je bila vsaka prilagojena določenim naravnim pogojem in gospodarskim namenom. V tem bogatem izboru sort so strokovnjaki sedaj ugotovili, katere sorte pšenice dokončno ustrezajo slovenskim pogojem. Pri ječmenu so se n. pr. odločili za sorte

Hauter, Dea, Platen. Hkrati pa so ustvarili tudi novo slovensko sorto ječmena, ki pa še nima imena, ker je še v strokovnem preizkušanju.

S primernimi agrotehničnimi ukrepi tudi na travnikih lahko pridelamo 80 do 100 stotov sena po hektarju, se je glasila druga ugotovitev strokovnjakov Kmetijskega inštituta Slovenije. Sedanje povprečje proizvodnje sena se v Sloveniji suče med 30 in 40 stoti po hektarju. V pridelovanju silazne koruze so na specializiranih obratih ugotovili, da je mogoče pridelati tudi 700 do 800 stotov silazne koruze na hektar. Kako visok je tak pridelek, najlažje spoznamo, če upoštevamo, da se tudi ob najboljših talnih in podnebnih pogojih donosi silokoruze vrtijo le med 400 in 500 stotov po hektarju.

Še prepričljivejši je uspeh pri ustvarjanju lastnih slovenskih krompirjevih sort. Slovenija ima edinstvene pogoje za proizvodnjo semenskega krompirja, prav tako pa tudi ugodne pogoje za njegov izvoz v južne republike. Zato so na inštitutu zadnje desetletje temeljito delali na vzgoji novih sort krompirja, katerih so ustvarili kar osem, ki jih je republiška sortna komisija že priznala. Prva med novimi slovenskimi sortami, Cvetnik, se je zelo dobro uveljavila in je bila letos posajena že na 3.000 ha površine. Pa tudi druge sorte, med njimi Jubilej, Viktorija, Matjaž in druge, ki še nimajo dokončnega za široko prakso veljavnega imena, so se že dobro obnesle. Sedaj jih mora potrditi le še zvezna sortna komisija.

Slovenska kmečka zveza obvešča

Na zalogi imamo še nekaj izvodov brošure »ABC USPEŠNEGA PERUTNINARSTVA«. Cena 5 šil.

Kmetijsko tehnično izobraževališče v Celovcu, Morogasse 33, bo imelo v tej zimi 3 tečaje o oskrbi traktorjev in motorjev. Tečaji, ki bodo trajali po 6 dni, bodo v času

od 10. decembra do 15. decembra 1962
od 17. decembra do 22. decembra 1962
od 14. januarja do 19. januarja 1963.

Udeležba na tečaju je vezana na prispevek 100 šil.; poleg tega je treba plačati še dnevno 25 šil. za hrano in oskrbo v zavodnem internatu. Rok za prijavo poteče 30. novembra 1962.

Kmetje, oskrbite se s semenskim krompirjem še sedaj v jeseni!

Kmetijska zbornica, Koroška Raiffisenova zveza in Koroška semenarska zadruga so za letošnjo jesen semenskiemu krompirju razreda A določili naslednje cene:

sorta	premer mm	cena šil.
Fina	30-45	210
Fina	45-60	195
Lori, Isola	30-45	200
Lori, Isola	45-60	180
Maritta	30-45	170
Maritta	45-60	160

Cene veljajo za 100 kg gomoljev v vrečah. Z ozirom na ugodno ceno jedilnega krompirja je pametno, da vsak kmetovalec letos kupi vsaj 1/3 semenja ene gornjih sort, da si bo za prihodnje leto zagotovil stanovitejši pridelek krompirja.

Piščanci in jajca so malokmečka proizvodna panoga

Kratek pregled razvoja in perspektiv perutninarstva v Avstriji

Že leta 1958 je bila vrednost končnega surovega donosa, ki ga je v okviru avstrijskega kmetijstva dala perutnina z mesom in jajci, v višini 1,1 milijarde šilingov enaka, kot je bila vrednost končnega surovega donosa pšenice ali pa rži in ječmena skupaj. Takrat so v državi našli blizu 9,94 milijonov kokoši. Od tedaj naprej je število perutnine naraščalo in je lani znašalo 10,28 milijona kokoši.

Navzlic naraščajoči proizvodnji jajc in piščancev za cvrtje se uvoz teh proizvodov v našo državo iz leta v leto veča. Od liberalizacije leta 1954 se je samo skupni uvoz klavne perutnine povečal za 1.150 %. Tu ne gre za fiskarsko napako, kajti tudi konzum perutnine je v zadnjih 10 letih narasel za 142,8 % na še vedno komaj 3,7 kg na leto in osebo.

V kmetijski proizvodni panogi perutnina gledamo v naši državi kakošjerejo. Reja rac, gosi in puranov je v naši državi nepomembna. Kako pomen perutninarstva, pomen rejne piščancev za cvrtje in kokoši za proizvodnjo jajc narašča, ne vidimo le iz gornjih ugodnih ugotovitev, ki smo jih povzeli iz mesečnika ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo »Der Förderungsdienst«, temveč tudi iz dejstva, da na tem področju kmetijske proizvodnje še dolgo ne bo prišlo do take produkcije, kakor bo potrošnja. Da je temu tako, potrjuje — kakor lahko razvidimo spodaj — ugotovitev, da z naraščajočo domačo proizvodnjo narašča tudi potreba po uvozu tako pri klavni perutnini kakor tudi pri jajcih. Domača proizvodnja namreč vedno bolj zaostaja za hitro naraščajočo potrošnjo.

Tako so se v zadnjih 25 letih v naši državi

gibal proizvodnja, uvoz in potrošnja (v milijonih kilogramov):

Klavna perutnina		1924-38	1958-59	1960-61
domača proizvodnja		4	11	14
uvoz		4	3,5	7
potrošnja		8	14,5	21
Jajca				
domača proizvodnja		40	62,5	70
uvoz		5	8	11
potrošnja		45	70,5	81

Pri tem je znašala zračunana letna potrošnja jajc na osebo komaj 230 komadov, perutnine pa komaj 3,7 kg, medtem ko jo v ZDA cenijo na 16 do 18 kg, v Zahodni Nemčiji na 4 kg, v Izraelu na 27 kg.

Če sedaj primerjamo porast domače proizvodnje s porastom potrošnje v zadnjih 3 letih, potem spoznamo, da bi morala — samo, da bi zadostila trenutni letni potrošnji — v prihodnje domača proizvodnja porasti pri klavni perutnini za 50 %, pri proizvodnji jajc pa za 16 %. V zadnjih treh letih pa je domača proizvodnja dejansko porasla pri klavni perutnini le za 27 %, pri jajcih pa za 12 %. Zato je bilo treba v zadnjih letih uvoziti iz inozemstva več jajc in perutnine, kot kdaj koli prej.

Prav gotovo je, da bo v bodoče potrošnja jajc in v naši državi še naraščala. Če vzamemo, da se bo v prihodnjih letih povečala letno na osebo le za 1/4 kg perutnine in za 10 jajc, potem pomeni, da bo treba v državnem merilu letno pripraviti najmanj 1,85 milijona kilogramov več klavne perutnine in 3,5 milijona kilogramov ali 70 milijonov komadov več jajc kot doslej. Če domače perutninarstvo svoje proizvodnje ne bo ustrezno povečalo, potem bo treba uvoz 1960-61 povečati pri perutnini za nadaljnjih 25 %, pri jajcih pa za 32 %.

Ob takem razvoju in takih perspektivah na področju proizvodnje piščancev za cvrtje in jajc moramo poudariti, kar smo v zadnjem desetletju že tolikokrat priporočali: **Mali kmetje in kajzarji, zlasti pa kmečki fantje in dekleta ob mestih ter blizu industrijskih in turističnih središč, gojite več piščancev za cvrtje, povsod pa gojite več kokoši nesnic!** Ob dobri premišljeni reji in krmljenju bo pri sedanjih in obetajočih se cenah pitanje na vsak način tudi v bodoče rentabilno!

Slovenska kmečka zveza k položaju na trgu s klavno živino

V času prekomernih ponudb klavne živine, kakršnega naše kmetijstvo preživlja pretekle mesece, so možnosti vnovčenja in cene klavne živine do gotove mere odvisne od položaja na trgu s klavno živino v inozemstvu. Tozadevna poročila pa že nekaj časa vedno znova ugotavljajo, da je — verjetno zaradi pčlega pridelka krme — ponudba klavne živine po vsej Evropi zelo visoka. Sicer se je zadnje čase na evropskih tržiščih povpraševanje za klavno živino nekoliko zmanjšalo, vendar obilna ponudba še vedno zelo pritiska na cene.

Da bi obili ponudbi le posredovali ustreznejše število kupcev, so v kmetijskem ministru prišli iskati možnosti za povečanje izvoza klavne živine. Uspehi tega iskanja se na Koroškem kažejo v tem, da smo oktobra namesto prvotno odmerjenega kontingenta 61 goved smeli izvoziti 76 goved in da smo dobili za november določen kontingent 340 goved. Poleg tega so pričeli po državi s povečano proizvodnjo govejih konzerv in z vskladiščenjem zaklanih goved v zmrzovalnice. S tema dvema akcijama bo sicer trenutni položaj na trgu s klavno živino nekoliko omiljen, prava, daljša rešitev krize na trgu s klavno živino to vendar ni.

Prava rešitev krize na trgu s klavno živino bi bila po eni strani omejitev in — če potrebno — ukinitve uvoza klavnih prašičev, po drugi strani pa pocenitev govejega mesa s strani mesarjev. V času, ko domače kmetijstvo ne ve, kam s klavno govejo živino, je nerazumljivo, da na merodajnih mestih ne znižajo uvoza klavnih prašičev, ki jih še vedno tedensko uvažajo po 3.000 do 5.000 komadov. Prav tako pa je tudi nerazumljivo, da mesarji sedaj, ko so cene klavne živine padle že za 2 do 3 šil., še vedno prodajajo meso po cenah poletne turistične sezone. Ker pa doslej uvoz klavnih prašičev ni bil omejen in ker mesarji sami od sebe nočejo znižati cene govejega mesa, kmetom v prizadevanju za odprodajo klavne živine ne preostane drugega, kakor da sledijo zgledu predarških kmetov in pričnejo klati goveda sami in prodajati meso na trgu mest in industrijskih centrov neposrednim konzumentom, menzam in restavracijam. Do tega imajo pravico in to je upravičen ukrep njihove samoobrambe.

Tahir beg je od vseh vezirjevih sodelavcev imel najdaleč največji vpliv; njegov nasvet je bil največkrat iskan in vedno izpolnjen; njemu so poverjali težka in kočljiva vprašanja, o katerih čehajja čestokrat sploh ni vedel, da čakajo rešitve. On jih je redno reševal, hitro, naravno in zlahka, brez mnogih besed, s svojim zlatim bleskom v očeh, in nikoli več se ni povrnil nanje. Razdajal je svoje znanje in bistroumnost darežljivo in nesebično kot človek, ki ima vsega na pretek in je navajen dajati, sam pa ne potrebuje ničesar. Enako je poznal šerijat, vojsko in finance. Znal je perzijsko in grško. Imel je svoj zbornik pesmi; sultan Selim je te pesmi poznal in ljubil.

Bil je eden redkih Osmanljcev iz Konaka, ki nikoli ni položil čez to pregnanstvo v Bosni, čez to divjo deželo in neomikano ljudstvo. V srcu je koprnel po Carigradu in je bil bolj kot kdor koli vajen razkošja in užikov življenja v prestolnici. Toda tudi to hrepenenje je skrival in »previjal« neviden in sam, enako kot svoje rane.

Popolno nasprotje Tahir begu je bil njegov nepomirljivi, nemočni nasprotnik haznadar Baki, v Konaku nazvan Kaki. To je bil duševna in telesna spaka, čudovit računski stroj, človek, ki so ga vsi črtili (kaj drugega tudi ni terjati). Vezirju je že davno postal neogibno potreben, bolj iz navade kot iz potrebe. Vezir, ki je imel rad le mirne, plemenite ljudi, je trpel ob sebi tega zlobnega čudaka, čeprav niti sam ni hotel priznati, iz neke vraževerne pobude, kot nekak talisman, ki vleče nase vso mržnjo in zlobo od blizu in daleč. Baki je bil »vezirjeva hišna kača«, kakor je govoril Tahir beg.

Brez žene in prijateljev je Baki že dolga leta vodil vezirjevo računovodstvo po svoje natančno in vesno. S trmoglavostjo boleznega skopuha je stiskal slednji groš

in ga branil pred slehernim, tudi pred vezirjem. Njegovo življenje, v bistvu brez osebne sreče in užikov, je bilo scela posvečeno sebičnemu oboževanju samega sebe in boju proti izdatkom, naj so bili kakršni koli, kjer koli in za kogar koli. Brezmejno in okrutno zloben pravzaprav ničesar ni imel od te zlobe, ker ničesar ni potreboval za življenje razen te zlobe.

Baki je bil pritlikav, zait človek, brez brade in brk, rumene, tanke in prosjone kože; zdelo se je, da ni popolnoma s kostmi in mišicami, temveč z brezbarvno tekočino ali z zrakom. Rumena lica je imel zabuhla in globoko pobešana kakor dve mošnji. Nad njimi so pivalale nestalne oči, modre in bistre kakor oči otrok, toda večno zaskrbljene in nezaupljive. Te oči se nikoli niso nasmajale. Vrhno obleko in srajco je imel globoko izrezano okrog vratu, ki je bil zabuhel in opasan s trojno globoko gubo kakor pri slabokrvnih, debelih ženskah. Ves je bil podoben velikemu stlačnemu mehu, ki bi s sikanjem splahnel, če bi ga človek prebodel z iglo. Vse telo mu je podhrtevalo od lastnega diha in trepetalo od strahu pred slehernim dotikom s čimer koli, kar ni bilo njegovo lastno telo.

Sale ali razvedrila ni poznal. Govoril je malo, te tisto, kar je vnaprej pripravil in kolikor je bilo potrebno. Navdušeno je prisluškoval in opazoval sam sebe in vse, kar je štel za svoje. Dvoje življenj, če bi jih imel, bi mu bilo za ta posel prekratko. Jedel je malo, pil samo vodo, ker ni imel ne zob za žvečenje ne želodca za prebavljanje in ker mu je prihranjeni grizljaj bil ljubši od tistega, kate-rega bi pojedel. Ker je pa vendar moral jesti, je vsako drobtino pobožno vzel v rake, jo gnetel in nežno opazoval, saj bo postala del njegovega telesa.

(Se nadaljuje)

brega in zlahknega lesa, ki postaja čedalje lepši, čimbolj je star in čimdlje se uporablja. V to skrinjico je Tahir begov ded zapiral svoje rokopise, oče je v nji hranil denar, sin pa sedaj zdravila in povoje.

V dnevih bolezni so teftedarju slednje jutro ob isti uri pripravili posebej segreto vodo in potem se je začelo mučno, dolgo trajno, malone pobožno kopanje in čiščenje in previjanje. Zaklenjen in sam, s krčevito slinjenimi zobmi in namršenimi obrvmi je pazljivo izpiral svojo rano in menjal obliže in povoje. Večkrat je to trajalo ure in ure.

To so bili skriti in mučni trenutki teftedarjevega življenja. Obenem pa so v njih ostale pokopane in neizgovorjene vse težave in bridkosti. Ko se je teftedar naposled tako previl, prevezal, prepasal, oblekel in zategnil, je prišel med ljudi docela spremenjen, miren in krepak. Iz hladnega in negibnega obraza so mu sijale nepremagljive oči in komaj opazno so podhrtevale tanke ustnice. Sedaj zanj ni bilo ničesar strašnega na svetu, ni bilo nerešljivih vprašanj ne nevarnih ljudi ne nezmožljivih zaprek. Ta hudi in večni bolnik je bil močnejši od zdravih in sposobnejši od močnih.

Kar je pa odkrivalo pravo življenje in resnično silo tega človeka, so bile oči. Zdaj velike, sijače oči velikih ljudi, ki jih moč njihove misli povzdiguje nad vse drugo, zdaj zožene, ostre, s zlatim leskom, kot jih imajo nekatere redke živali, kune in podlasice, bleščeče in hladne, brez prepoznavanja in usmiljenja; včasih so bile to navdušene, smehljajoče se oči trmoglavega, toda plemenitega dečka, z brezkrbnostjo in lepoto, ki jo sama po sebi izseva mladost. Ta človek je ves živel z očmi. Glas je imel hripav, gibal se je počasi in poredko.

IVAN JAN:

Ne oba v isto četo

Janez in Jože sta bila brata. Mlada, postavna fanta. Prvi mizar, drugi zidar.

„Gradila bova hiše, ko dorasteva,” sta večkrat zatrjevala. A tedaj sta bila komaj dobro izučena v obrti. Le dve leti sta bila vsak sebi.

Nemci so začeli klicati na nabore. In sta spet zatrdila drug drugemu:

„Ne, v to vojsko pa nikoli!”

Zvezo s partizani sta že imela... in k njima sta odšla oba hkrati. Hišo so „napadli” partizani in ju odpeljali. Mama ni vedela, da je bilo dogovorjeno, zato je pričajeno jokala, ko so sinova „nasilno” odgnali. Sicer pa ji je bilo ljubše, da sta šla s partizani, z domačo vojsko.

Oče je zjutraj šel zadevo prijaviti nemškimi žandarjem. Toda spregledali so prevaro. Ko so se v tem kraju prvič pojavili partizani, so pribrežali s kamioni in v č-

bova v borbah, ob presenečenjih in napačih v nevarnosti oba hkrati. Ubije naju lahko ista granata, ista mina, isti tromblon, ista bomba! Razumeš? Če bova vsak v drugi enoti, je ta nevarnost manjša. In še nekaj: Mirnejša bova, če ne boš ti vedel, kdaj se izpostavljam nevarnosti jaz, mirnejši bom jaz, če te ne bom videl, kako okoli tebe zemlja odskakuje od krogel, ki nijejo okoli tebe. Tako bova materi in odredu najbolj ustregla. Vsi potrebujejo žive, ne mrtvih! No, kaj praviš na to?”

Jože je molčal. Gube na čelu so se mu počasi razlezele in potem je bolj sebi kot bratu dejal:

„Jaz sem si to predstavljal čisto drugače... Takoj prosim komandanta, naj me pošlje v Drugo!”

„No, tako naglo pa spet ni treba. Jutri to stori,” ga je zdaj zadrževal brat.

„Ne, najbolje bo, da ne odlašam!”

In počasi je komandanta, ki se je zdaj čutil nenadni spremembi. Vendar ga je uslišal tudi to pot.

„Zjutraj imaš kurirsko zvezo. Prespi še tu pri nas!”

Zadeva je bila s tem urejena. Četa je legla že zgodaj, a Janez in Jože sta na ležišču šepetala, vse dokler se mesec ni zgubil za zobatimi skalnatimi vrhovi.

Zdaj zaspiva. Kurir bo tu že ob sedmih! Čaka te nekaj ur hoje,” je svetoval Janez. Noč je bila kratka in tiha...
* o *

Takrat so vstajali zgodaj, kajti Nemci so imeli navado, da so se — če so kaj zvedeli — zakadili v gozdove že zarana.

Spodnji stražar, ki mu je uhajalo oko na ovinek poti pod njim, ni ničesar opazil. Vznemiril se je šele, ko se je obrnil v levo, kjer se je med drevjem nekaj zabliskalo.

„Izmena prihaja. Saj je čas. Ura je gotovo že šest,” je ugotavljal, ker se mu je že oglašal želodec. Nedaleč stran je čutil prijetni vonj njihove kuhinje.

V tem je že počilo. Stražar je naglo legel. Tisto svetlikanje so povzročile nemške puške. Užgal je med drevje — in se začel umikati k četnemu taborišču...
* o *

Taborišče je bilo med visokimi smrekami, skozi katere sonce ni moglo pošiljati niti

GUSTAV STRNIŠA:

SUGESTIJA

V mestecu je zavalovalo. Raznesla se je novica, da pride na oddih učenjak s skrivnostnimi očmi, po postavi pravi Samson. Spremlja ga njegova drobna ženica, temnolaska izrazite lepote. Ker je njegov pogled premočen in bi lahko škodoval očem vsakogar, v kogar bi se filozof ozrl, nosi debela, temna očala.

Nekega dne se je tajinstveni par pojavil in se nastanil v edinem hotelu Imperial, kjer je bila uslužbena skromna uradnica Klara. Že drugo popoldne jo je poklical gospodar in jo vprašal, ali hoče streči zagonetnemu paru, ker si želi izobražene strežnice.

Klara je takoj pristala in je odslej vedno tekala okoli po naročilu gospe Mirande, kakor jo je klical njen soprog.

Samotarjema, ki nista nikogar sprejemala, se je mladenka kmalu prikupila in enkrat sta jo celo povabila na kosilo. Hrano sta si vedno dala prinesiti v svojo sobo, kjer sta obedovala za zaprtimi vrati.

Klara se je prijazno odzvala povabilu, obedovali sta pa z gospo sami. Mož je sicer sedel pri mizi, pa je le nalahno srkal črno vino iz brušenega kozarca in drobil krhek piškot.

Dekle ga je nehote opazovala in premišljevala o učinku njegovega srepega pogleda.

Nenadoma je dvignil glavo. Takoj je začutil srh, ki je zastrujil po njenem telesu. Neznana sila ji je hotela nenadoma izsrkati voljo in bilo ji je, da vse bolj klone pred čudežno močjo, ki je žarela iz oči tihlega filozofa.

Povabila sta jo s seboj na sprehod. V prirodi je vladalo toplo poletje. Nekaj časa so korakali molče. Ko so dospeli zunaj mesta, je orjak izpregovoril počasi, skoraj šepetaje.

Poslušala ga je.

Nekaj sanjavega je zvenelo v njegovih besedah. Vedno bolj jo je prevzemala privlačnost, ki je kar dihala iz njega in drhtela v njegovem zamolklem glasu. ki se je spajal z lahkim šepetom drevja. Dozdevalo se ji je, da odmeva narava sama, opojena in omamna.

najmočnejših žarkov. Ob vsakem deblu tam okoli so bila ležišča, postlana s smrekovimi vejicami, pod katerimi je bila suha hosta. Kmalu za taboriščem, proti severo-vzhodu, se je začela vzpenjati strmina visokega gorovja, v katerem se je gozd začel najprej sprelevljati v nizko borovje, potem pa le še v redko nizko grmičevje. Nemci so na četo pritisnili s treh strani kot silna, premikajoča se podkev, ki jih je, razbeljena, potiskala k pobočju. Saj kamorkoli so se obrnili, so bile zelene postave. Vsaka smreka je dala dve ali še več. Sreča: Čeprav je bilo že zelo zgodaj — komaj se je zdanilo — so bili že pokonci. Nekaj je bilo že obledenih in obutih nekateri šele na pol, nekateri so se umivali, nekateri celo brili. Usekalo je mednje bolj presenetljivo kot strela z jasnega, kajti običajno so o kakšni hajki zvedeli že kakšen dan prej. V prvem hipu so streljali samo Nemci. Prvi se je znašel Janez, ki je zgrabil mitraljez. Nemci so moralno poleči med drevjem — tačas pa so se mrzlično naglo znašli tudi drugi. V nahrbtnike so natlačili opremo, natikali obleko in se metali po tleh. Pokalč je čisto ob blizu.

Ob kuhinji se je zgrudil okrvavljen kuhar, stražar z desne, ki se je s puško oglašil prvi, je omahnil na umiku že v taborišču. Nastala je zmešnjava. Komandir je nekaj vpil, a dosti ga niso poslušali; presenečenje je bilo prehudo. A naglo so vsi opazili, da je ostala edina odprta samo še v smeri k strmini. In skozi ta izhod so se začeli umikati vsi, razen tistih treh, ki so obležali že v taborišču in jim nihče ni več mogel pomagati.

Zdaj so se za silo že uredili. Dva mitraljezca sta zadrževala napadalce, ki so vztrajno silili za njimi in jih potiskali v beg. Jože se je, pretresen zaradi prvega boja, ki ga je pravkar doživeljal, znašel ob izkušenejšem in mirnejšem Janezu. Ta se je že tedaj odlično izkazal ob zbojevki.

„Bodi ob meni in pomagaj! Ne dviguj glave po nepotrebem!” je učil Jožeta.

„Na vseh koncih pokal!” je skrbelo Jožeta.

„Samo izza hrbta ne. Saj vidiš, da se umikajo tja gor!” ga je hrabil Janez.

Zdaj sta se dvignila tudi onadva in stekla za drugimi v hrib, ki je bil miren in tih.

Streljanje za njimi se je nekoliko oddaljilo. Komandir je zdaj odsekan priganjal navzgor. Raztreseni so sopihali v strmino. Pred njimi se je tedaj dvignila visoka stena. Zavili so v desno. Streljanje za njimi je bilo le redko.

Zdaj pa so zarohneli rafali tik pred njimi. Ostro, od blizu, na gosto — in v živo! Ta toča je pobila spet štiri tovariše. Janez in Jože sta se v ponovni zmešnji ločila. Pokanje za njihovimi hrbti se je zdaj približalo in zgostilo. Zasedovalci so bili tik za njimi. Preživeli niso imeli več prostega izhoda. Morali so se plazeč prebiti navzgor. Znašli so se pred močno zasedo, kamor so jih prekanjeni napadalci potiskali, prevarjene kot še nikoli, kakor nebogljenе otroke. A niso bili otroci. Res, silno razredčeni in omajani od ponovnega presenečenja niso bili kdove kaj pri moči. A kadar je človek tako neizprosno pritisnjen v odločitev in prisiljen, da nekaj napravi, potem postane junak. Vsaj večina. Takó se je zdaj godilo peščici preostale čete. Uporabili so tudi bombe. Tiste nasekane, pred katerimi so bežali tudi Nemci, ki so se le redkokdaj umikali. To jim je pomagalo. Med trčnim železjem in kamenjem so se pregrizli skozi nemške pasti...
* o *

Šele proti večeru so se ustavili v varnejšem zatišju. Utrujeni, lačni, umazani, slabe volje in silno razredčeni.

„Kako nas niso še nikoli,” je na kratko zlogoval stari partizan Jesen, ki je bil v gozdovih že od vsega začetka.

Komandir je v okolico poslal dve patrolji, da bi ugotovili, kaj je s pogrešanimi, koliko je mrtvih in če se je še kdo kje izgubil.

Janez se je javil prostovoljno. Z Jesenom sta preataknila vso strmino proti zahodu, ki je končala ob skalni, kjer so jih Nemci drugič napadli. Mračilo se je že, vendar sta previdno pregledala bojšče. Našla sta pet tovarišev.

„Le kje je ostal Jože?” je grizlo Janeza.

Ko sta z Jesenom nekaj stran od skale prečkala pot, sta ga našla za skrivnenim borovcem. Skrčenega, mrtvega. Zadelo ga je v prsi...
* o *

„In zjutraj bi moral oditi v Drugo četo!” je žalostno spregovoril Janez. „Ne bi smela biti oba v Prvi!”

imate denar in nakupite kar je treba!“

Ko je vse opravila, je vdoveli sedel ob postelji svoje ranjke in jo držal za roko. Mirno in počasi je dejal:

»Nihče je nama ne priključ v življenje! Ko sem spoznal, da zanjo ni rešitve, sem se hotel posloviti tudi sam. Zabranila mi je. Ne veste, kaj je želela!»

Klara ga je vprašala pogledala. Resno je poudarila: »Želela je, da jo nadomestite in postanete moja žena.»

Vzdrlheta je, ko je skoraj šepetaje nadaljeval:

»Ali sprejmete to breme? Vaša naloga ne bo lahka. Velike zahteve imam in tudi sam nisem zdrav.»

Začutila je novo tesnobo. Obenem ji je bilo, da mora dati duška svojim čustvom. Boječe je odvrnila:

Če ste bolni in potrebni moje pomoči, bom srečna, če vam bom lahko pomagala. Vse bom storila za vas!»

Zamišljen je nekaj trenutkov molčal.

Sama ni vedela, kdaj se je nagnila k njemu in ga komaj zaznavno pogledala po glavi. Ta velik se ji je z vso svojo silo trenutno zadel beden in pomoči potreben.

Ko je začutil njen dotik, jo je tiho vprašal:

»Ali ne boš razočarana?»

»Nikoli, naj se zgodi kar koli!»

Otožno se je nasmehnil in dvignil svoja očala. Bil je slep, popolnoma slep.

DOMISLICE

- Od mladih ljudi pričakujemo, da bi delali kot odrasli in da bi se hkrati pustili od nas voditi kot otroci.

- Kreposna ženska vas navdahne, sposobna ženska vas zanima, lepa pritegne, osvoji pa vas le uvidna ženska.

Stendhalovi izreki

- Ljubezen oprostí vse, kar povzroči.

*

- Da bi se vedno kaj novega naučil, če potujem v družbi neznanih ljudi, jih vedno nagovarjam, naj mi pripovedujejo o rečeh, ki jih najbolj poznajo.

*

- Vsi ljudje se z zadovoljstvom spominjajo prve ljubezni. Če jim nudiš sliko te ljubezni v liku mladega človeka, polnega najlepših lastnosti, bodo v njem vsi prepoznali sami sebe.

tri ure sta bila mati in oče že v oblakih prahu ki ga je dvigal hiteči avto pod njima. Preselili so ju v Nemčijo...
* o *

Janez in Jože sta bila v isti četi le nekaj dni. Prav tedaj je prišel tja nov komandant bataljona, ki je nastajal. Ustanovili so še Drugo, novo četo. Tja bi moral tudi Jože. On pa bi rad ostal s starejšim Janezom. Postavil se je, ne da bi se o tem prej posvetoval z bratom, pred strogega, a prikupnega komandanta bataljona, da bi poprosil naj ga puste ob bratu. In komandant je prošnjo uslišal. V Drugo četo je šel nekdo drug...
* o *

Jože je to vznemirjen in vesel oznanil Janezu:

„Skupaj sva prišla, skupaj, v isti četi, se bova borila!”

V presodnega Janeza je uprl ljubezni poln pogled in pričakoval njegovo odobranje. Ta pa je nekaj časa zamišljeno, skoraj nejevoljno gledal v tla, potem pa jasno povedal:

„Poveljstvo je imelo prav, ko naju je hotelo ločiti!”

Jože je pogledal debelo, prizadet v bratovski ljubezni.

„Kaj noriš? Ali bi se me rad odkrižal?”

„Saj nisi več otrok! Kako, da tega ne razumeš?” ga je z mirnim glasom, ki je zvenel nekako učiteljsko, poučeval Janez.

„Prav gotovo, tega ne razumem. Predvsem tebe ne razumem!” je ihtivo hitel mlajši.

„Takoj ti bo jasno: NE BO DOBRO, ČE BOVA OBA V ISTI ČETI! Tudi oče in mati bi nama tako svetovala.” Janez je govoril zdaj ostreje,

„Odkrižati se me hočeš! Ali si pozabil mamino naročilo, ko je nazadnje rekla, naj paziva drug na drugega?” je prizadeto ihtel Jože.

„Saj prav zato,” je trdo nadaljeval Janez. „Nisem pozabil in prav zaradi tega ponavljam: NE OBA V ISTO ČETO! Tako bova najbolj izpolnjevala mamino željo.”

Jožetove oči so postajale vlažne.

„Janez ne govori tako. Pojasni, kaj hočeš!”

Zdaj je Janez spoznal, da se brat nika-kor ne more dokopati do preproste ugotovitve, ki je težala na dtani.

„Razloži!” je spet zahteval Jože.

„Eh, Jože, ali si tako trd ali tako meh-kak... Poslušaj: Če bova oba v isti četi,

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.

Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutrnanja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesli — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjno — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 17. 11.: 8.00 Otrški zbor radia Celovec — 8.05 Naš hišni vrč — 8.15 Orkestrski koncert — 14.15 Pozdrav nate — 15.30 „Večne cesle“, roman — 15.45 Knjižni kotiček — 16.00 Avstrijski leden knjig — 16.30 Za delovno ženo — 17.10 Z glasbo po svetu — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 „La Corona“, opera.

Nedelja, 18. 11.: 7.00 Majhen jutranji koncert — 8.05 Kmečka oddaja — 9.05 Glasba za nedeljsko jutro — 11.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.00, 19.10, 20.10, in 22.10 Glasba na tekočem traku — vmes izid državnozbornskih valitev 1962.

Ponedeljek, 19. 11.: 8.30 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za vas — 15.45 Koraki knjižni kotiček — 16.00 Glasba zale — 17.10 Popoldanski koncert — 18.25 Za vas! Za vsel — 18.35 Mladina in film — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj menite vi! Vsakodnevni problemi — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.15 Staroavstrijska slikarica — 21.45 Glasbene specialitete.

Torek, 20. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 14.45 Dežela in ljudstvo — 15.00 Posebej za vas — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba zale — 18.25 Če mene vprašate... — 19.00 Srečna Avstrija — 20.15 „Ahasver“, slušni igra — 21.30 Iz stare kronike.

RADIO PROGRAM

Sreda, 21. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.30 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 15.45 Predstavljamo vam — 16.00 Glasba zale — 17.10 Popoldanski koncert — 18.15 Pomoč vsakda potrebuje — 19.00 Popevke se vrstijo — 20.15 Filharmonični koncert.

Četrtek, 22. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.15 Jutranji koncert — 14.45 Ura pesmi — 15.15 Koraki knjižni kotiček — 15.30 Posebej za vas — 16.00 Glasba zale — 18.00 Kmečka oddaja — 20.15 „Brezbožna vas“, novela — 21.00 Za filateliste.

Petek, 23. 11.: 8.00 Zveneči jutranji pozdrav — 8.30 Komorna glasba — 16.00 Glasba zale — 17.10 Koncert pri kavi — 18.00 Obisk pri korakiških orkestrih na pihala — 18.45 Pestro mešano — 20.15 Halol Tenagerji! — 21.00 Glasba na tekočem traku.

II. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v novi dan — 9.00 in 10.00 Šolska oddaja — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Avtomobilisti med potjo — 15.00 Šolska oddaja — 17.30 Reporterji med potjo — 19.20 Kaj slivite danes zvečer — 20.10 Pogled v svet

Sobota, 17. 11.: 7.20 Jutrnanja glasba — 8.20 Glasba na tekočem traku — 9.45 Zabavni zvoki — 11.00 Ljudske viže — 13.30 Agrarna politika — 14.00 Glasba ne pozna meja — 15.15 Non-stop-glasba — 16.30 Popevke se vrstijo — 17.10 Iz parlamenta — 17.40 Ljudstvo in domovina — 18.25 Pričubljena in znana, nova in zanimiva — 19.10 Državnoborske volitve 1962; oddaja OVP — 19.20 Državnoborske volitve 1962; oddaja SPO — 20.00 Vseh deval — 21.00 Ekumenski koncil.

Nedelja, 18. 11.: 7.05 Godba na pihala — 8.15 Kaj je novega? — 9.45 Klavir v ritmu — 10.15 Dunajski zajtrk z glasbo — 11.15 Jubilejni koncert — 14.10 Vesele note — 15.00 Veselo petje, veselo igranje — 16.00 Non-stop-glasba — 18.00, 19.10 in 22.10 Glasba na tekočem traku — vmes izid državnozbornskih valitev 1962.

Ponedeljek, 19. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.25 Sodobni avstrijski komponisti — 15.00 Zaljubljene gosli — 16.00 Otrška ura — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.15 Bilo je nekoč v Avstriji — 19.30 „Siegfried“, opera.

Torek, 20. 11.: 8.20 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.20 Teden dni pri združenih narodih — 13.30 Pomembni orkestri — 15.30 Dobro razpoloženi — 16.30 Zivljenje se začne pri šestdesetih — 17.10 Kulturne vesti — 17.15 Znanje za vse — 17.50 Esperanto — 18.00 Popevke se vrstijo — 20.45 Dirigira Robert Stolz.

Sreda, 21. 11.: 8.10 Glasba na tekočem traku — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 15.30 Igra dunajski radio orkester — 16.30 Klavirske skladbe — 17.40 Hišni zdravnik — 18.00 Popevke se vrstijo — 20.00 Pisan večerni spored — 21.10 Seine-Donava.

Četrtek, 22. 11.: 8.10 Prosimo, prav prijazno — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Za prijatelja resne glasbe — 13.30 Koncert — 16.00 Iz pisem Wolfganga Amadeusa Mozarta — 16.30 Koncertna ura — 17.10 Kulturne vesti — 17.40 Oddaja za žene — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Z glasbo gre vse lažje — 21.00 Sociologija prometne nesreče.

Petek, 23. 11.: 7.20 Jutrnanja glasba — 8.10 Glasba na tekočem traku — 9.35 Iz ustvarjanja velikih mojstrov — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.30 Za prijatelja opernih melodij — 14.15 Sodobni avstrijski komponisti — 16.00 Otrška ura — 16.30 Glasba iz oper in filmov — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Popevke se vrstijo — 19.30 Kratke slušne igre — 21.00 Sto let avstrijskega planinskega društva.

SLOVENSKE ODDAJE

Nedelja, 18. 11.: 7.30 Duhovni nagovor. S pesmijo pozdravljamo in vaščimo.

Ponedeljek, 19. 11.: 14.15 Poročila, objave. Pregled sporeda. To in ona. 10 minut za športnike — 18.00 Našim malim poslušalcem.

Torek, 20. 11.: 14.15 Poročila, objave. Iz ljudstva za ljudstvo...

Sreda, 21. 11.: 14.15 Poročila, objave. Kar želita, zaigramo.

Četrtek, 22. 11.: 14.15 Poročila, objave. Iz življenja živali (1.).

Petek, 23. 11.: 14.15 Poročila, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Domače pesmi. Hišna imena v kalici nekdanje humberške graščine na Koroskem.

Nov udarec za avstrijski nogomet Avstrija - Italija 2:1 (0:0)

Pred 60.000 gledalci je na dunajskem Pratoru avstrijska nogometna reprezentanca podlegla najboljšemu zastopstvu Italije z 1:2. Tekma, v kateri je v prvem polčasu prevladovala Avstrija, se je v drugem delu popolnoma spremenila v korist italijanskega moštva, ki je prevzelo iniciativo v svoje roke in se je beločrna domača ekipa v glavnem le še branila v svoji polovici. Odlični italijanski realizator Pascutti, ki vodi na prvenstveni lestvici strelcev, je tudi na Dunaju dokazal svojo kvaliteto. Z odličnimi streloma je dvakrat ukanil Szanwald in povedel svoje moštvo v vodstvo z 2:0. Avstrijski napad je tudi v nadaljevanju deloval le sporadčno, akcije igralcev so bile nepovezane in površne, tako, da so jih italijanski profesionalni reprezentanti zlahka razbijali. Na preteklem reprezentančnem srečanju v Budimpešti so madžarski napadalci v zadnji sekundi igre premagali avstrijskega vratarja. Tokrat se je Fortuna nasmehnila Avstrijcem, oziroma Neme-

vodstvo v drugi skupini tekmovanja za pokal Walterja Nauscha. Na tekmovanju nastopajo reprezentance vseh avstrijskih dežel. Moštvo Koroske so v glavnem sestavljali igralci Radencheina in VSV. Nogometaši Avstrije na tem tekmovanju ne smejo nastopati.

Naslednjo nedeljo se bo v nadaljevanju avstrijskega državnega prvenstva celovška Avstrija na Dunaju pomerila s tamkajšnje Avstrijo — lanskoletnim državnim prvakom in doslej tudi letos vodečo avstrijsko enajstoro.

Št. Janž - Svetna vas 1:3 (0:1)

V prvenstveni tekmi je moštvo Št. Janža znova izgubilo 2 dragoceni točki. Na mokrem terenu se tekma sicer ni razvila do zaželjene kvalitete, vendar tokrat lahko ugotovimo, da sodnik, kakršen je bil na delu pri tem prvenstvenem srečanju, nikakor ni sposoben za opravljanje tako odgovornega posla. Moštvo Št. Janža, ki je v glavnem prevladovalo na igrišču, je moralo sprejeti 2 gola, ki sta bila dosežena v popolnem nasprotju z nogometnimi pravili. Gledalci so se športno zadržali, za kar pa je bilo ob takem sojenju treba precej močnega samoobvladanja.

V zmiru se športniki navadno udeležujejo v dvoranah. Izredno lepi so športi, ki imajo svoj izvor v samih začetkih človeške borbe za obstanek

cu, ki je v zadnji sekundi igre z močnim in preciznim strelom zmanjšal rezultat na 1:2.

Tekma je bila kvaliteta in napeta zlasti v prvem polčasu, vendar je avstrijski napad številne odlične priložnosti in možno vodstvo 3:0. Italijani so se odločno upirali, nato pa s silovitimi napadi odločili igro v svojo korist. Rezultat je realen.

Naslednji in zadnji letošnji reprezentančni nasprotnik naših nogometašev je Bolgarija, ki bo na svojem igrišču verjetno predstavljala premočnega nasprotnika.

V Parizu je reprezentanca Madžarske po izredno lepi igri premagala francosko moštvo s pičlim rezultatom 3:2.

V Gradcu je gostovala izbrana ekipa Koroske, ki ni bila kos štajerskemu zastopstvu. Poraz 0:4 je sicer nekoliko pretiran, vendar so štajerski nogometaši prikazali za trenutke pravo ekshibicijsko igro in si s tem priborili

Kupim gradbeno zemljišče v bližini ceste Celovec-Borovlje ali Celovec —Kotmara vas. Ponudbe na upravo lista.

Hokej v polnem razmahu - sodniški problem

Medtem ko sta italijanska sodnika iz srečanja Bozen — KAC s popolnoma spremenjenima obrazoma zapustila bolnišnico, se sezona hokeja na ledu nadaljuje s starim poltom. Vendar je sojenje, kakršno smo od gostujočih sodnikov doživeli na dosedanjih srečanjih, na trenutke naravnost katastrofalno, tako, da se izgredi iz omenjenega srečanja lahko vsak čas ponovijo. Gledalci so se v tekmah proti WEV (4:4) in IEV (izgubljena z 2:3) sicer športno zadržali, sodniki pa so v znatni meri izrabili svoje pravice s tem, da so pomagali gostujočim ekipam. Dunajski nasprotnik je prikazal lepo in dinamično igro, vodil je že s 3:1 in izgubil vodstvo šele v zadnjih fazah igre. Ko je zadonel gong in je vratar Atletikov že videl zmago svojega moštva, je najboljši gostujoči Kanadčan Hudson z močnim strelom potresel celošolsko mrežo. Sodnika sta z teatralnimi gestami telovadila po ledeni areni, tako da nihče ni vedel, če bo gol priznan. Nedvomno je bil gol Dunajčanov dosežen po končanem tekmi, kar so priznali tudi časomerilci. V dramatični tekmi proti tradicionalnemu nasprotniku iz Tirolske sodnika nista priznala dveh golov za Celovčane, ki so po prikazani igri zaslužili vsaj neodločen rezultat.

Ta teden vam priporočamo

- Martin Andersen Nexö: SIROTA STINA, roman v dveh knjigah, skupno 696 str., pl. 78 šil.
- Jordan Leov: POBRATIMA, makedonski roman, 436 str., ppl. 68 šil.
- SLOVENSKE BALADE IN ROMANCE od najstarejših dob do danes, ilustr., 324 str., pl. 40 šil., ppl. 35 šil.
- Arthur Luther: DEMON, življenje ruskega pesnika Lermontova, 452 str., pl. 38 šil.
- Juž Kozak: LESENA ŽLICA, roman iz časov fašistične okupacije, 2 knjigi skupno 796 str. 67 šil.
- Alexandre Dumas: TRIJE MUŠKETIRJI, roman, 432 str., polusnje 45 šil.
- Evgen Lovšin: V TRIGLAVU IN NIEGOVI SOSEŠČINI, ilustr. 340 str, ppl. 32 šil.
- Ivan S. Turgenjev: OČETJE IN SINVI, roman iz stare Rusije, 248 str., ppl. 22 šil.
- John Knittel: MODRI BAZALT, roman iz arabskega sveta, 168 str., br. 14 šil.
- Jože Pahor: SERENISSIMA, zgodovinski roman, 352 str., br. 32 šil.

„Naša knjiga“, Celovec, Wulfengasse